

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theophili Bernardini E Societate Iesv De Religiosæ Perseverantiae Præsidiis Libri XI. ...

Bernardin, Théophile

Antverpiae, 1622

Lib. II. De primordiis vitæ perfectioris, deque Amore vocationis &
obedientiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47032](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47032)

LIBER SECVNDVS.

De Primordijs vitæ perfectioris, deque Amore
Vocationis & Obedientiæ.

CAPVT I.

De prima vitæ mutatione.

Voniam refert in omni re plurimum, à quibus ducatur initijs, primum hoc sit perseverantiæ subsidium, ut vitæ meliori securaturæ exordia prima concordent. *Vita Religiosa*, inquit Climacus, *Gr. 26.* in intimo sensu cordis exercetur, in operibus, in verbis, in cogitationibus, in moribus, in omnibus denique; sin verò aliter fiat, Religiosa sanè non erit. — Cunctorum mortalium lux, Religiosa est disciplina: si lux vertatur in tenebras, eodem sensu tenebra ipsa, id est homines seculo addicti, quantum putas præterea obtenebrabuntur? Hinc nuncupat. meritò existimes his maximè dictum esse, Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut glorificent Patrem vestrum qui in calis est. Omnino nihil prodest nomen sanctum habere sine moribus: quia vita à professione discordans, abrogat illustris tituli honorem, per indignorum actuum vilitatem. — Nam & idèd plus sub Religionis titulo Deum ledimus, quia positi in Religione peccamus. — Criminosior culpa, vbi honestior status: si honoratior persona peccantis, peccati quoque maior invidia. — Atrocior enim sub sancti nominis professione peccamus. Vbi sublimior est prerogatiua, maior est culpa, & ipsa etiam erores nostros Religio, quam proficemur, accusat. Hinc idem Saluianus meritò in illos acriter inuehitur, qui titulo sibi sanctitatis (hoc est Religionis) inscripto, alij sunt professione nõ conuersione, nomenq; demutauèrè non vitam, vestemq; exuèrè non mentem, quasi non tam pœniteat, malè aliquando egisse, quàm emendationem promississe. Nouum prorsus conuersionis genus, licita non faciunt, illicita committunt. Turpe admodum, & detestandum facinus! *Salu. l. 3. de prouid. Idem l. 4. Lib. 5.*

At eiusmodi quod non nisi ab elanguida torpentis initiij remissione ortum ducat. Prouerbiū est, *Adolescens iuxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea.* *Prou. 12.* adolescentior in via spiritus est, quicumque veterem hominem exuens, nouo in genere perfectioris vitæ nouum induit: audire que debet Prophetam hortantem, *Si conuerteris Israel, ad me conuerrere*, hoc est, perfectæ conuersionis culmen apprehende, ita incipe, ita ad me conuerrere, ut prorsus ab aliis desinas, ad me solum totus conuertaris, aliò nusquam respectes: li de veteri morum cōsuetudine

tudine aliquid retines, dicit tibi potest quod senatori cuidam pauca quaedam reseruantur dixit Magnus Basilius, Et senatorem perdidisti, & Monachi statum non inuenisti. Dicis, Inueniam, Proficiam: at verè dico tibi, Nisi à primis initiis omnia quæ mundi sunt exhorres, nisi quæ retrò sunt prorsus obliuisceris, nisi ad summam perfectionis ardes, nisi rumusculos & existimationem humanam penitus contemnis, posthac non facies; quin potiùs, latentia nunc, virulque suum dissimulantia, cupiditarum semina se prodeunt, latiusque ramos propagando diffundent.

*Epist. 106.
Lege Tri-
tem. orat.
5. de 12. ex-
cid. obseru.
regularis,
causa 2.
31. Moral.
c. 11.
Ezech. 16.*

Audi Bernardum, & initiis tuis salubriter timere, te concitatiùs instigare incipe, Mulò, inquit, faciliùs reperias multos saculares conuerti ad bonum, quam vnum quempiam de Religiosis transire ad melius. Rarissima auis in terris est, qui de gradu quem fortè in Religione semel attigerit, vel parum ascendat. Cur istud, audire si lubet, Gregorium illum Magnum referam; Quia, inquit, difficile est malè inchoata corrigere, & semel formata deformiter, in melius reformare; de ortu suo Iudæa reprehenditur, quæ dum in Deo nata est, improcisum vmbilicum retinuit. Sed quid est impræcisum vmbilicum retinere, nisi illarum quæ in priore vita vigerant cupiditarum fibras fouere, roborare, nec elidere? Certè vt in tenellis & ab vtero recens fuis infantibus, molle quid est & tenerum, ac in quamuis partem flexile, quod si in prauum derortum sinatur ite, mox indurescet, corrigiq; numquam, numquam in primi decoris formam redire poterit: sic eorum animis qui nouum vitæ genus auspiciantur, quædam inest seu mollitudo seu ad induendam morum formam propensio, quæ dum nouitio seruore mollescit, quamcumque quasi sigilli formam aut characterem non inuita sequitur, imbibit, atque impressam arctissimè detinet. Tanti ergo initia tua facias, quanti vitam totam, progressum tuum omnem, celestisque gloriæ modum aestimasse volueris.

Doctr. 10.

Qui principio sibi ipsi vim fecerit, inquit Dorotheus, atque resistit, & paulatim pugnare perrexerit, proficiet sanè, & deinceps pacem & quietem consequetur. Sed facit huius auctoris nomen, vt, quoniam illi solenne est sua documenta, veterum dictis factisque comprobare, mihi etiam nunc allubescat nonnullorum veterum hanc in sententiam sensa depromere. In priscorum Patrum gestis lego, hunc in probatissimis Aegypti monasterijs viguisse morem, neminem vt in summi adlegerent numerum, nisi decem, pluresue dies præ foribus monasterij per dius pernoxque perdurasset, singulorumque genibus aduolutus, repulsa contemtuque tolerato, humilitatis, perseverantiæ, patientiæ, constantiæ specimen præbuisset. Adlectum verò (multa vt omittam) nudabant suis vestibus, monachicis induebant, non tantùm pristinum exuere hominem, sed etiam nouum, qui secundum Deum est, induere docentes, idque vt perfectiùs efficeret, ab eo quod collibuisset arcebant, admouebant ad id à quo magis abhorrebat. Nec dissimiliter scribit Climacus venisse se aliquando ad monasterium, vbi mirabilem in vasis fictilibus Dei sapientiam repererit: nempe tironum recens

Græ 1. 4.

à muu-

à mundi ad Christi vexilla transfatorum, in ignominijs, in contumelijs, quin & persecutionibus incredibilem tolerantiam, & insuperabilem patientiam, cum non ab Abbate solo, sed à quibusuis, triginta totos annos acerbis imperijs, conuictis, modisque quam possent dirissimis exercerentur. Profectò grandis Dei caritas, illa fortia pectora armabat. nec mirandum si eiusmodi tirocinio posito, exsistere tam strenui milites, tam omni perfectionis absolute singulares. quis hodie vel sic probat, vel sic probatur? At, inquires, alia nunc tempora, alij mores aliud exigunt. Sed & alia tempora, alij mores alium fructum profertur. Redeamus ad veteres, quorum, (vt quod sentio dicam) quam remissionum, te similiorem velim.

Ac in eundem sensum, de que eorumdem monasteriorum more accipe nonnulla è sancti viri Pynuphij ad eum quem inter suos cooptabat adhortatione: Noueris, inquit, hodierno die te huic mundo, & actibus eius ac desiderijs esse defunctum, te que secundum Apostolum, mundo huic esse crucifixum, tibi que hunc mundum. Considera ergo conditiones crucis, sub cuius deinceps sacramento oportet in hac luce versari, quia iam tu non viuis, sed ille uiuit in te, qui est crucifixus pro te. Sed fortè dicas: Quomodo potest homo crucem suam iugiter portare? vel, quemadmodum uiuens quis, possit esse crucifixus? Audi rationem breuiter. Crux nostra, timor Domini est. Sicut ergo crucifixus quis, iam non pro animi sui motu, membra sua quoquam mouendi, vel conuertendi habet potestatem; ita & nos voluntates nostras ac desideria, non secundum id quod nobis suauis, ac delectat ad presens, sed secundum legem Domini, quò nos illa constrinxerit, applicare debemus. Et sicut is qui patibulo crucis affigitur, non iam presentia contemplatur, nec de suis affectionibus cogitat, non pro die castino solitudine cura que distenditur, nulla possidendi concupiscentia permouetur; nulla superbia, nulla contentione, nulla æmulatione succenditur, non de presentibus dolet iniurijs, non prateritarum iam recordatur, se que cum adhuc spirat in corpore, cunctis elementis credit esse defunctum, illuc immittens cordis sui intuitum, quò se non dubitat illico tran siturum: ita nos quoque timore Domini crucifixos, oportet his omnibus, id est non solum carnalibus vitijs, verum etiam ipsis elementis mortuos esse: illuc habentes oculos animæ nostræ defixos, quò nos sperare debemus momentis singulis migraturos. Caue ergo, ne quid aliquando eorum resumas quæ renuncians abiecasti. Caue ne parentum, ne affectionis pristinae recorderis. Caue ne superbiam quam nunc incipiens ardore fidei, ac pia humilitate calcasti, paulatim elatus resuscitare mediteris. Angusta est porta, & arcta via quæ ducit ad vitam, & pauci sunt qui inueniunt eam: vnus è paucis esse ama, exemplo, & tepore multorum ne refugesce; uiue vt pauci, vt cum paucis inueniri merearis in regno Dei. Multi enim sunt vocati, sed pauci electi: Pusillus que grex cui complacuit Patri hereditatem dare. Hæc

Cass. l. 4. de
insituit. re-
nunt. c. 34.

Matth. 20.
Luc. 12.

&

& plura incipienti vtilissima praecepta dabat. Sed à docente ad facientes transeamus.

C A P V T II.

Idem Sanctorum exemplis probatur.

Vita SS.

Pat. p. 2. §.

145. & p. 4.

c. de infr-

mit.

Quantum putas eum exstitisse Ioannem, qui duodecim ipsos annos, Ammoni seni in afflictâ eius valetudine sedulum obsequium praestitit, quamvis numquam ei senex nisi aspera & immitia loqueretur? quam sic exercitâ patientiâ constantiam miratus, cum iam extremum vitæ spiritum, multis praesentibus ageret; Ioannem manu prehensum ter salutauit, claraque voce edixit, Iste non homo, sed angelus est, qui tot annos tale mihi obsequium praestitit numquam blandius compellatus. Ita ille. Sed heu nos istorum comparatione mollicellos & delicatulos, ita delatiunculis, opinionibus, vultuque seueriore deterremur! nihil agimus, nisi hominum comprobationibus excitari: vela contrahimus, cessamus, caepa abruptimus, si quando minus placuisse coniciamus.

Vita SS.

Pat. p. 2. §.

36. & 207.

Sur in vita

eius in Iulio.

Doroth.

doct. 10.

Vitam duxerat doctrinae laude, opum copia, honorum splendore clarissimam Arsenius. sexagesimum quintum aetatis annum degens, iam propemodum metam attingisse (quantumvis ad quinquaginta quinque annos alios praeterea vixerit) non immerito videri poterat, quando perfectioris vitæ tanto est succensus ardore, ut penitus omnium oblitus, nihil nisi vitam nouam spiraret: vilissima praeter ceteris omnibus habebat indumenta, quia pretiosis olim splenduerat: cum sportas texeret, à puero, ea in arte peritior, doceri se patiebatur: ad mæcerâda vimina, aquam graue olentem adhibebat, rogatusque ut eam mutari, nouamque refundi sineret, foetentem illam malle se professus est, idque pro thymiamate, pro suaue olentibus vnguentis, quibus aliquando usus fuerat, se Deo suo in poenam repensurum, si fors inenarrabilem gehennæ foetorem vel sic euadere, & cum delicato diuite non condemnari posset. Cum autem virtutibus abundaret, existimabat se omnium vltimum: cumque esset plenus omni eruditione, videbatur esse quidam rusticus & indoctus, & praese ferebat nihil scire, nisi, ut dixit Paulus, Iesum Christum cumque crucifixum. Ideoque solemne illi fuit ut sibi (quod alij deinceps feliciter imitati) saepe diceret, Arseni ad quid venisti? cur egressus es seculo es? nonne ut mundo morereris, placeres Deo? Totus igitur in eo habitabat, adeoque totus, ut cum aliquando testamentum quo heres institutus erat, ei esset oblatum, Quid? responderit: ante illum ego sum mortuus, id verum esse non potest. illudque lacerasset, nisi aliorum preces obstitissent. Cumque aegrotanti adeo deessent omnia, ut elemosyna fuerit sustentandus, *Gratias*, inquebat, *ago tibi Domine, quia me dignum fecisti,*

1. Cor. 1.

ad

ad hoc paupertatis deuenire, vt pro nomine tuo eleemosynam peterem. Ecce quàm perfecte omnem prorsus mundi affectum exuerat, quàm in vicum alium prorsus abiuerat.

Beatus verò Laurentius Iustinianus, in primis nouæ vitæ initijs non prudentiùs quàm fortiùs ad futura se comparans, proposuit animo hinc omnia fortunæ bona, nobilitatem, magistratus, honores, vxorem, liberos, pecuniam, & omnis generis voluptates: illinc inedias, vigilijs, æstus, algorem, seruitutem, & sub præfectis obedientiam. Tum deinde, non secùs ac si medius inter illa sederet iudex: Considera, inquebat, Laurenti quid agas: Purasne, hæc perferre poteris, aut illa contemnere? Tum aliquanto pòst ad Domini crucem conuersus: Tu es, magna cordis voce clamabat, Domine spes mea: in te posui certissimum refugium meum. Hanc elegit, hanc amplexus est, vitamque omni virtutum genere, ac maximè humilitate conspicuam transegit.

Claruserat tum doctrinæ, tum gestorum munerum laude, sed abscissa & sanctissimæ Dei genitricis fauore, restitutæ dexteræ prodigio, longè clarior Ioannes Damascenus, quando vitæ monasticæ instituta subire decreuit. Præsulem adiit, noui tirocinij magistrum & palæstram petiit, senem accepit, sanctum illum, at perseuerum. hic Ioanni leges obseruandas indixit: Nihil arbitrari suo faceret, preces, labores, sudores, lacrymas, veteris vitæ placamèta Deo offerret, mentem ab omni tumore alienam seruaret: rerum huius mūdi cogitationem nullam animo admitteret, sed in Deum omni se contentione transferret. Has Ioannes non secùs quàm Dei leges, accuratissimè obseruabat; sed subinde durioribus exercebatur. missus est Damascum, vbi illustrior fuerat, sportarum diuendarum causa, & quidem ea lege, vt omnes simul, pretioque longè quàm par esset maiore vanirent: quæ vtraque conditio diuturniori illi risui exponebat. subiuit libens, probraque & contumelias, similiorem illum Christo Domino reddituras, longum bibit: donec eius misertus quidam, qui olim in eius famulatio vixerat, persoluto pretio hominem dimisit. Graue quidè istud, at profectò longè grauius & enarratu horridum, quòd, cum aliquàdo importunis cuiusdam precibus flecti se Ioannes passus esset; ad versus aliquot præter senis mandatum pangendos; id adeò acerbè senex tulit, vt & grauissimè increpauerit, prostratumque, veniamque suppliciter deposcentem, cella eiecerit. Hic se Ioannes desistere, alterumque Adamum è paradiso eiectum credere, intercessores ad senem mittere, ex ambire, nullum pœnæ genus derectare, cum hoc vno, vt admittatur iterum, quid austerus ille senex? Non admittam, inquit, nisi in inobedientiæ pœnam, sua manu, monasticarum tota Laura cellarum excrementa purgauerit. Exhorruere qui id audiuerunt, pudebatque, tali viro tam dira responsa ferre: non sic eum, cuius res agebatur, Ioannem puduit, vt audiuit, gaudio exilijt, vel humilitatis exercitio, vel paternæ iræ placatione letus: continuò abijt, nobiles illas manus, vnguentis antea delibutas; dexteram il-

Iam, eruditissimorum librorum artificem, & ab ipso Deo redonatum, continuo fœtidissimo stercore, putentibus excrementis immergit, abspoliare, emundare summa cum animi alacritate incipit. Sed tantam in viro clarissimo summifionem conspicatus ille senex, obuius expansis vlnis accurrit, amplexatur, collo pender, oculosque & manus exosculans, O me, inquit, beatum, qui talē obedientiæ pugilem in Christo genui! sic ille quidem, & meritò beatum prædicabat Ioannem. At nobis id peruidendum, vt ad eandem, eandem forti obedientiā, beatitudinem adspiremus, perfectique tironis initia propiùs aliquando sectemur.

Theodor.

*Stud. in eius
vita.*

Sed neque tacendus est magnus ille Studii Platonis animus, qui deliberata sæculi, diuitiarum, honorumque contemtionem exultans, fidissimo quodam de famulorum grege selecto, densam in siluam abiit, nigro habitu quasi tra-bea se induit, attonsaque quam de more nutriebat coma, lugentem dimisit famulum: in monasterium pulla veste candidatus contendit, instat precibus, genibus aduoluitur, vt nouæ & Religiosæ vitæ rudimenta liceat inter eos ponere. Sed Abbas, cum patriam, genus, educationem, clara omnia, & vel delicijs vel honoribus cumulata deprehendisset; Non poteris, inquit, in hac regione, in hac non mediocri vitæ durtie, monachi laborem sustinere. At protinus contra Plato; Omnia tibi, Pater, trado, mentem, voluntatem, corpus: vt ere famulo tuo vt vis, in omnibus tibi obtemperabo: iam dudum labores omnes mente præcepi, duri non erunt, quos Dei mei causa elegi, desideravi, & venio amplexurus. Nec facilius, quam veracior fuit in promissis: sobrietatem, vigilias, humicubationem, manuum laborem, preces, geniculationes, psalmodiarum continuatorum cantum, tam cõtentè exercuit, quam ceterorum nemo: at verò summa humilitate, cogitationum omnium apud Superiorem refectione, simplici obedientia, & extirpandis propriæ voluntatis affectibus enituit, adeoq; in cibo sumendo, in opere perficiendo, in sermonis caractere, & in rebus omnibus, promiscuè, communiter, & modestissimè se gerebat, vt nihil in se præ ceteris elucere vellet. Nec enim quia genere illustris erat, aut multorum ministerio vsus fuerat, viliora officia detrectabat, affectabat tanto instantius: funum humeris portabat, prædium stercorebat & irrigabat, farinam subigebat, & eiusmodi plura studiosè in primis diligenterque obibat. Quam eius ad virtutem contentionem obseruans Præpositus, currenti calcar addebat, duris eum exercebat imperijs, coram hospitibus peregrè venientibus increpabat austerius, ille verò increpationes non minori excipiebat lætitia, quam ceteri laudes. Cum interdū audientibus fratribus Plato prælegeret, idque peremendatè faceret, iuebatur (ac si perperam legisset) alio quodam tenore, seu, vt vocant, accentu pronunciare, ipse verò verecundè & timidè voce sua emendantis tonum quam poterat proximè imitabatur. Rusticum eum, ignobilem, infimæ sortis hominem nuncupabat aliquando Pater spiritualis; annuebat: ignauus & monasterio inutilis

si au-

si audiret, ita sibi videri, fatebatur. dixisset eum pasci conuictis, contemptu erigi, contumeliis enitescere. Denique sic exarsit imitandi Christum, voluntarieque patiendi desiderio, ut multis precibus ab Abbate contenderit, ut pugnis & alapis caderetur. diu multumque rogatus Abbas, videntibus & admirantibus multis id concessit, spectaculo pane fidem excedente. iuebatur frater quidam alapas, pugnos, verbera incutere: vrgebat iussio, percutiebatur; at percussore lacrymante, ridebat, latebatur, gestiebat præ gaudio percussus, id vnum sibi iucundum & gloriosum credens, si pro Christo dolere, pati & contemni daretur. Ecce animos, verè ab omnibus huius mundi rebus abhorrentes: ecce iudicia, humanis nostris iudiciis cupiditatibusque quàm diuersa: ecce quam dixit quidam, sapientem insaniam vidimus, laudauimus: & vsquequo quod laudare delectat, imitari pigebit?

Longius me abripiunt, prolixiorumque faciunt hæc heroica sanctè incipientium, sanctiulque pergentium Sanctorum facta, te tamen Carolomanne præterire non possum; nimius est, seu tui nominis, seu exempli splendor, cæcus sit cuius in oculos non incurrat. Patrius Caroli Magni Imperatoris fuit, Pipini regis frater natus maior, & ipse Germaniæ rex, rerum fortiter feliciterque gestarum laude clarus, rebellantes Aquitaniæ & Baiuariæ principes contuderat, grassantes Saxones præliis fregerat, noua tentantes Alemannos coercuerat, partaque victoriis plurimis pace, nominisque gloria, modeste & sanctè ad diuini cultus propagationem utebatur: cum ecce cessauit illi menti, nec iam habenti quò in terris adspiraret excelsius, diuiniore faces subiecit Deus, & in nouas flammis nobilis animi fomes exarsit. Parum visum est, labores bellicos, pacis opes & consilia sacrasse Deo, se quoque & sua omnia perfectissimè abdicata Christo Domino suo tradere decreuit: relictoque regno, & patria, Romam abiit, & in Soracte ædificato monasterio, monachi habitum, sed multò magis animum induit. Quippe generosus ille athleta, non inchoatam, sed absolutam consummatamque perfectionem adamans, ad sublimem Christianæ perfectionis verticem euolare gestiebat, non sibi blandiebatur externis, nec latentem includi animo principem sinebat; sed antiquo homine depulso, in hoc intentus incumberebat, ut ab omnibus quæ mundi sunt esset alienissimus. Cum igitur in Soracte degere sciretur, fama que, quod necesse erat, tanto celebraretur, quo rarioris & mirabilioris esset exempli, & vnde contentione minuebatur, inde verior illi gloria cresceret, eumque venerabundi plurimi inuiserent: cæpit qui ne hostiles umquam incurfus expauerat, nec arridentis fortunæ blanditiis illectus fuerat, amicorum interuentiones quietis Religiosæ nimis inimicas extimescere, & insidiosas vanæ gloriæ tendiculas, periculosumque, quo & fortissimi ceciderunt, superbiæ pedem vereri. Clam igitur inde se subducit, nullaque re secum asportata, egenus & inops Cassinum petit, Abbatem euocat, ad eius genua ignotus ille rex prouoluitur, moxque in terram

Baron. tom.
9. anno
Christi. 747.

quàm longus erat corruit; se multorum criminum reum, poenitentiae locum
 poscere, in alieno solo exilium eligere, vt ne in aeternum caelestis patriae extorris
 esse cogatur. Tanti ergo, vt rebatur, peccatoris misericordia permotus Ab-
 bas, cum suorum numero adscribit, iubetq; tanto virtutem, animumq; illius
 periclitari accuratiùs, quòd barbarae ignotaeque gentis homo videbatur: at
 semper & patientia, & omni virtutum genere claruit, ad vilissima coquinae mi-
 nisteria promptus, ab insolente coquo & alapas & acerbis verberationes æquis-
 simo animo tulit: hoc vnum molestissimè tulit, hoc fuis lacrymis à se amolie-
 batur, quando mox pro Carolomanno agnitus à Fratribus honorabatur. Ve-
 rùm qui venerat opprobria Christi secuturus, illis carere noluit; sed cum semel
 extra castra exisset crucis improperium portans, iisdem vilissimis mancipari
 seruitiis exoptauit. nec Abbas Petronax tantae virtuti exercendae defuit, mona-
 sterij onus ad pastionem educendas, custodiendas, reducendas ei tradidit. ò
 mutationem! annon dexteræ Excelsi: itane rex in opilionem, sceptrumq; muta-
 tur in vile pedum! felices, id si noissent, tanto pastore ouiculas! quàm gratū fuit
 sanctis angelis ad spectare regem, Christi sui summi pastoris amore, pastorem
 ouium factum, tantaque, quanta numquam regnum, cura illis assidere, instare,
 prouidere, & in vile istud ministerium omnes animi corporisq; vires cum gau-
 dio effundere, quasi tum demum beatum se crederet, si quàm abiectissimis Dei
 causa perfungi posset! Irruerunt aliquando in gregem, ouiculas direpturi la-
 trones: at bonus hic pastor, nullam penitus auferri passus, eis occurrit, minorem
 sui quàm ouium curam gerens; itaque homines efferi, malè acceptum despo-
 liant, sed nuditatem nudo Christo, magna animi alacritate consecrauit. ad mo-
 nasterium rediit, tantamq; patientiam & extimulaturus & periclitaturus Ab-
 bas, vt fatuum, segnem, improuidum obiurgat: at patientissimus vir nusquam
 obluetando, non aliud quàm se peccatorem, se reum esse profitetur: ergo quasi
 inutuli, quin & detrimentoso, contemtim, tegendo corpori, vilia pannicula-
 menta traduntur. Mirandi finem non facerem, nisi noua magis miranda succe-
 derent. ò virum mundo mortuum, suaeq; contemtionis celebriora documen-
 ta dare promptum! Oues à pastu cum aliquando reduceret, agra quaedam clau-
 dicare cepit: vrgebat serus vesper, ad caulas, nisi festinando, reduci non pote-
 rat; ceteras hæc vna morabatur, nec poterat claudicante gressu consequi. quid
 ergo nobilis opilio? agram sustollit in humeros, pioq; onere alacrior vrget redi-
 rum, citatiore passu reuertit; at ecce, vt ad virtutis cumulum nihil deesset, quæ
 humeris deportabatur ouicula, copioso gestatorem suum lotio perfundit. quas
 ille sordes sentiens nihil offensus est, nihil commotus, non eam deposuit, non
 se fœdaturum putauit, ad stabulum vsque perseverans portauit. Obstupuit tan-
 ti viti mansuetudinem, ac regiam humilitatem Abbas, cumque diuino spiritu
 plenum animaduertens, à tam operosa curatione, ad aliam quietiorem transtu-
 lit. Hæc sunt, hæc omni imitatione, sedulâque recogitatione digna facinora!

nos verò perbeatos, si ad cuiusmodi incipientium normam conantes, vltima dies deprehendat!

Omne imperfectum, & solummodo inchoatum, inquit S. Basil. molestè fero. nam & Orat. in inuicundum spectaculum est, imago ex dimidio expressa: inutilis verò est profectiois labor, viatore ad propositum finem & presinitam stationem non perueniente. Et qui in stadijs currunt, vno sæpè passu relictì à brauijs exciderunt. Si igitur nihil in tota vita Religiosa esse oportet imperfectum, omnino conuenit vt principiorum ratio maxima habeatur; nam, vt prouerbio fertur, magnorum fluminù sunt etiam fontes nobiles: ingentis & ad cælos vsque attollendi ædificij firmissima sunt fundamenta iacienda, & si vsquam, hic certè valet, vt paruus error in principio, euadat in fine permagnus. Maeste igitur animo, cuiusq; quæ per te in cælum erigenda, & æternitati sacrandæ est totius ædificationis expressam ex hoc nunc delineationem describe, solidiora fundamenta pone, nec nimium ab eo quod futura, quod exoptanda est, abludentem adumbrationem exculpe.

CAPVT III.

Quæ sint ea vitia, quæ ab initio contracta, vix deinceps corrigi possunt.

SEd aduersus ea quæ tum aliunde, tum è D. Greg. & D. Bernat. protuli, occurret subtilior quispiam: Itane initia vocas, fundamenta dicis, quæ tota ex ædificationem complectuntur? quid enim? si propè nemo Religiosorum est, qui à primo nouitij feruoris gradu, vel tantillum adscendat, numquid non idem est & initium & finis? ex ædificasse, & fundamenta iecisse? Hoc autem parum certè probabiliter videretur dici: quid enim aliud est, quàm desperatione sui, Religiosos à cura perfectionis arcere, quàm veteranis nouitios ex æquare, infructuosos vitæ longioris annos pronunciare, nouaq; & ab omnibus explodenda doctrina statuere Religionem non quidem perfectionis adipiscendæ, sed vel statim adeptæ, vel numquam adipiscendæ, statum esse? Quæ si, vt concedi necesse est, fallissima sunt, id quoque vnde ista sequuntur euertendum est, & asserendum facilius esse in Religione, quàm in sæculo, à deterioribus ad meliora conuerti: in de verò præterea conficietur, primorum quidem initiorum, si præclariora fuerint, magnam omnino, vt in aliare quauis, vtilitatem esse, at nequaquam necessitatem tantam quanta dicebatur.

Gravis hæc est, at quæ dilucidius rem totam commonstrabit obiectio: quippe pro verissimo est habendum, quædam esse perfectioris vitæ fundamenta, quæ nisi ab initio iacta, aut si oscitantius iacta sunt, ægrè admodum ædificatio spiritualis assurgat, cuiusmodiq; Religiosus etsi in perfectionis acquirendæ statu

viuat, eam tamen suo ipsius vitio, sed vitio radices ab initijs ducente, numquam acquireret. Ideoque licet eiusmodi viro actionibus ex medio eri quadam virtute reperitis possit meritum numerosius accidere, id tamen vniuersum ad perfectionis summam nihil proficit, iacet in postremis, eoque quo primum cepit in gradu consistit. Quae autem sint haec tantopere in primo vitae melioris exorsu fundanda, diuino fauore fretus enumerare aggredior.

Refert sane plurimum, longeque quam dici potest, pluris aestimandum, quem sibi quisque in rei alicuius aggressionem finem statuatur. quippe ratum est optata consequi; per frequens verò, intra vota subsistere; sed inauditum, ut ad blandiens felicitas, ultra metas desiderij prouehat. Beatum se quisque credit, cum id quod volebat, obtinere potuit, cumque obtinuerit, laboris curam ponit, partem laetus fruitur. Videat igitur quisque quem sibi perfectionis finem ponat, qua de rebus saeculi, Religionis, aut suis existimatione imbuatur: vix enim fiet ut alius enadat quam pro huius aestimationis modo. Is ergo qui Religioso iugo ceruicem subdere vult, mente sic affici debet, ut ardentem summam perfectionis desiderio flagret, nihil elanguidum aut modicum conatibus praestigens: omnino permagni faciat quidquid ad spiritum attinet, nihil paruum reputans quod perfectioni officit; ideoque seria per uigilans animi sollicitudine preces & orationes obeat, conscientiae additiora scrutetur, errorum poenas exigat, neque sibi vlla in re blandiatur. Praeterea sibi certo persuadeat, aspera, humilia, crucem & mortificationem amplectendam, Christum crucifixum sequendum, ideoque nihil praeter spem euenturum, nihil a vitae suae rationibus alienum, quando cumque in eum asperiora multa, etiam quasi agmine facto, numeroque & grauitate obrutura irruent. Ex hoc nunc desuisse se suum esse, non sibi se, sed Religioni, & in ea Deo, & mori, & viuere: omnis ut sit vel negotij, vel otij, vel valetudinis, vel mortis, vel vitae cura ponenda, sed Praepositis & spiritualibus patribus tota committenda. Ipsos autem Superiores, eorumque iussa omnia diligere, venerari, & ut plane Dei auctoritatem maiestatemque referentes, cum omni iudicij summatione obseruare consuecat; pari que in ceteros omnes affectu redundante, fratres omnes, siue seniores, siue iuniores ademer, colat, ut Dei filios, sibi que praepositos, quorumque consortio sit indignus, diiudicare caueat, quin, miretur semper & collaudet. At verò, ab omni penitus rerum saecularium cogitatione, aestimatione, desiderio abhorreat; quo loco, quibus sit parentibus satis, propemodum si fieri potest ignoret. iudicia humana, blandiorem laudationis auram auerseat & pro nihilo ducat, hominum contemtionem quam existimatione securior.

Ecce quae prima existimo Religiosae vitae fundamina, mundanae, & suis arbitrijs, commodis, ambitioni assuetae vitae prorsus aduersantia: quae quo certius firmata fuerint, eo sustentandis summam perfectionis culminibus erunt aptio-

aptiora: nec dubium, quin quicumque sic cœperit, dummodo sibi inuigilet, longè admodum in perfectione sit progressurus. Progredietur autem (quantum capere possum) eodem quo cœperit in gradu, id est eadem via, methodo & proportione progrediens. Sic enim intelligendum, & ex hoc sensu verum fructum percipiendum puto, vt dicatur Religiosus non vltra gradum cui primò insisterit pergere, non quidem quòd in vno & eodem semper quasi vestigio fixus inhaereat, sed quòd ab eo à quo semel cœperit virtutis gradu, id est remissione, languore, incitatione, vel feruore, & huius ipsius remissionis, languoris, incitationis, aut feruoris modo vix tantillum se patiatur dimoueri. Quod non absimile est abs illo itinere, quod cum aggredieris in plura admodumque diuersa discinditur, planum vnum, cœnosum aliud; aliud in montes, aliud excurrit in siluas; at eiusmodi sunt singula, vt vallis & fossis circumscripta, transcursum ex vno in aliud haud præbeant: certè & antequam vni te committas, dispiciendum, inquirendum accuratè quò ferat, quibus lacunis, anfractibus, præcipitijs & periculis pateat; sin autem audes temerè, serò lugebis, & si auiam selegeris viam, in ea progredieris quidem, at eadem, & nullo progressu, nihilque tibi nisi labor accedet. Haud secùs hinc accidere credo, qui spirituale stadium decursurus, viam aliquam certis limitibus comprehensam ingreditur, ista procedet, nec facillè fuerit vt semel initam vitæ rationem & modum meliore commutet. retrocedere, elanguere, aberrare, & ab incepto resilire facilius est; at susceptas penitusque haustas, de modo viuendi persuasiones, quasi colores quibus prima & pura lana infecta fuerit, abs obscurioribus & nigricantibus in illustriores & purpurascens emutare, quantæ id operæ, quàm mirabilis artis fuerit!

Sed apertius hoc totum fiet, si vt feruidiora & probatiora, ita remissiora & à quibus cauere debeamus proposita, breui summa recenseam. Sunt enim qui ad Religionem accedant vœcordi quadam, præque segnitie emarcescente; humi reptantes, nihil magnum, excelsum nihil audentes: maius aliquid & dignius de perfectione non cogitant, nullumque ad eam ardorem animi sentiunt, calorum & lixarum de frumentatione & prædatione, non verò militum de victoria deque hoste fundendo sollicitorum similes. Hinc illos videas humana de se iudicia formidare; crucem, humilia, aspera cautè subterfugere; non alijs obsequi, sed suis alios rationibus obsecundare velle; sectari molliora, honoratiora, carnique placentia: quæcumque spiritualia sunt negligenter & remissè fiunt, oratio tepidior est, conscientia discussio sine accuratatione, emendatione, dolore vero: non abdicant eas quæ à rebus creatis hauriuntur consolationes, putant sibi eos quærendos esse socios qui lepidiores, ad risum & iocos proniores, naturæque suæ sint gratiores: amicitias & familiaritates domi forisq; contrahere appetunt, cognitionis & consanguineorum res magno affectu complectuntur, se libenter ad exteriora
diffun-

diffundunt, mentemq; inani vanissimarum cogitationum turba confundunt; industria suæ confidunt, amicos & patronos habere magnæ auctoritatis viros, pulcrum & securum putant, quare omnibus modis hos obseruant, adulantur; res suas sincerè & plenissimè Deo non committunt, sed prouidentia humanæ, & Superiorum affectibus omnia tribuunt; se magnos aliquos futuros esse credunt. At sanè quicumque eiusmodi est, vix ac ne vix quidem in Religione perseverabit, aut si quadam naturæ molliæ perseveret, ne hilum quidem à primis initijs proficiet.

De quo ut iudicari possit, certum est rarò ista vitia ita se statim prodere; sed vnusquisque explorare se rigidè debet, quàm præclare de perfectione sentiat, quem sibi progressus finem ponat, an mortificationem admet, voluntati & iudicio alieno potiùs quàm suo obsequi cupiat, spiritualia diligenter obire desideret, defectus minimos magni faciat, Deo confidat, Superiores suspiciat, nihil suum, nihil suorum quærat, cupiatque neminem ex hoc nunc nisi solum Iesum nosse crucifixum: si quid animo suo reperit inlatere, quod à perfectione maiore, à sui perfectissimo contentu etiamnum sit alienum, id funditus extirpare, pleneq; nihil quod mundum, quod vererem hominem sapiat, fouere conetur. Noceat & plusquam dici potest noceat, omnis sui ipsius, suorumq; iudiciorum existimatio & cura, omnis in perfectione generatim amanda tepor, omnis Superiorum depressio, aut de ijs diffidentia, omnis minor in diuinam prouidentiam fiducia, omnis in humanas artes præfissio, amor omnis cognationis & sanguinis, & denique omnis in remissiones, in res carni iucundiores cum veræ mortificationis horrore profusio. quòd si harum rerum neglectum exigui momenti esse, nec de earum depulsione sollicitum esse oportere putatis, qui vitæ spiritualis tirocinium ponit, & eam tabificam opinionem, antequam roboretur, non statim à primordio deponit, profectò nihil vnquam magni perfectiue abs illo expectandum erit.

Hos igitur torpentes, alteròque quasi pede claudicantes, nec Dei, nec munditotos, refuge; præclaros illos, æternaq; laude dignos, quos antè memoravi, athletas æmulare, teq; ipsum perfectionis omnis desiderio tam vegeto, tamque late patente succende, vt ab illa in posterum vestiganda numquam cesses, idque omne, id solum tibi sit iucundum, quod carnis edomandæ, spirituum comprimendorum, perfectionisque in vita Religiosa consequendæ materiam præbeat. Perge porrò, nec vnquam cesses, attende tibi ipsi ne deorsum delabaris, ideoque vsurpa frequentissimè celeberrimum illud, Ad quid venisti? quod quamdiu sedulus audies, numquam ab altiore gradu ad inferiora labèris.

Verùm priusquam hæc concludo, duo in vniuersum monebo: Primum, Vnicuique prouidendum esse, vt eam ingrediatur viam, qua semper ad altiora sit progressurus: eiusmodi autem via esse videtur illa, quæ moderata sollicitudine & timore castigante, ad summum perfectionis culmen auida contendit, que

quæ partis otiosa non incubat, nec pacis securitate solutior, cauere sibi desinit, at semper spiritualibus lucris inhians, sua ex omni re compendia venatur. Hanc inexplebilem perfectionis sitim quicumque incipiens secum attulerit, quiq̃ue illam crebris desiderij flabris irritare perrexerit, dubio procul is in virum suis omnibus numeris perfectum euadet.

At (quod alterum est) si quo modo iter eiusmodi non arripuerit, inferiora tepidioraque secutus, eritne quasi re conclamata desperandum, omnisq̃ue de perfectione consequenda cogitatio deponenda? minimè sanè; nimis enim perniciosum est, si ad meliora aditus occludatur, quippe, vt benè dixit quidam, *Nemo se mutat, qui se mutari posse desperet.* Verùm non hæc tibi, non aliis incipientibus loquor, quos minimè oportet vana in futurum dilatione delusos, languidiores in re præsentis conatus afferre. Illis loquor qui sua remissiora damnantes initia, assueto & veteri generi vitæ, inassuetum nouumq̃ue vitæ feruorem, quasi sterili oleastro fertilem oleam, inoculare prægestiunt.

*Mart. Du
mionis de
morib.*

His ergo paucis edico, vt teporis inoliti causas omnes acutissimè præuideant, modos & vias vincendi statuunt, leges condant, & cauendorum faciendorumq̃ue seriem statim constanter decernant: ingenti animo sibi vim inferat, omniq̃ue anteriora retractandi pudore deposito, palàm verbis factisq̃; profiteantur, nunc se alios induere mores, respicere pristina, perfectiora vestigare. Arduum videbitur, risus excitabitur, irritamenta insidiabuntur, potenter vetus assuetudo retrahet: at mens obduranda, perfringendi primi aditus, rumusculi aspernandi, concitator gressus vrgendus, perstandum, durandum, euincendum est: ac si fors comperire possint, quo in egregio facinore suos valeant animos frangere, singularem de tepore, deq̃ue iudicijs hominum victoriam reportare, si constanter & magno animo aliquoties ipsi se ipsos ita superarint, multùm ad victoriæ summam, vitæq̃ue nouæ laudem profecerint.

Arduum sanè est, vbi eadem omnia in sensus incurrunt, eadem in domo, iisdem conuictoribus, occupationibus & occasionibus iisdem, à laxiore vitæ disciplina ad seueriorem redire, eundem, in iisdem, alium tamen euadere: ardens tamen & serium, diuina protegente gratia, propositum, id non solùm imperabit, sed impetrabit etiam. At sicubi quibusdam interuallis in quemdam nouum gradum itur, sicubi habitationis & occupationum initur nouus quasi decursus: tum sanè consultissimum est attentè præmeditari, quid tibi adhuc defuerit, quod additum voles postmodum; qualem te, quibusve virtutum numeris absolutum præstare voles: id verò omne quod contenta prece, intentaq̃ue plurium dierum consideratione obseruaueris, scriptoque, ne memoria excidat, commendaueris; quadam sapiente pertinacia tene mordicus, neque inde te vel latum vnguem, donec insueueris, patiari dielli.

E

Huius

Huius autem quasi post quædam internodia capeſſenda mutationis oportunitatibus noſtra Societas abundat: quis enim, ſi modo benè velit, id non poſſit in Collegiorum, aut Profeſſionum mutandarum tanta crebritate? quis idipſam cumulatiùs non præſter, dum toto tertio anno vitam relegit, nouamque ſpiritus decurſionem quaſi à carceribus exorditur? ſunt alia plurimæ vel ab ordinibus, vel à gradibus, vel à varijs viciffitudinibus opportunitates, quas quilibet non indiligens progreſſionis amator obſeruabit: iſtque ita prouidè vterur, vt quamuis nos mutationum in meliùs malè ſubpudere ſoleat, eam à ſe calumniam diſpellat, magiſque à rebus ipſis in conſilia noua inductus, quàm præteritorum pœnitentia permotus fuiſſe videatur.

Tunc autem, & quodcumque nouam vitæ redintegrationem aggredimur, ſumma illa, quam diximus, principiorum ratio eſt habenda, vt feruentiſſima, vt perfectiſſima, vt ab omni eo quod carnem, ſanguinem & mundum redoler, ſint quàm maximè aliena: cum enim hæc inſtauratio ſit quædam vitæ ſpiritalis repetita natiuitas, non minoris & ipſa ſolet eſſe momenti. Habet (quod ipſis primordijs ineſſe diximus) ſuo etiam quodam modo, molle quiddam & tenerum, quod vbi in formam certam iuerit, nec aliam poteſt induere, nec imbibitam poteſt exſpuere. prætereà primi illi in omni negotio impetus, ſi valentiùs incubuerint, potiſſimis nobiſque penitiſſimis perfectionis obicibus perumpendis, viæque ad cætera omnia complanandæ aptiſſimi ſunt: vim etiam & motionem excitant, ex qua poſtmodum eodem incitatu pergatur; perſuadent, & quodammodo cogunt, vt, niſi leues & inſtantes haberi velimus, eadem celeritate pergamus; cumque ardentiores animos & vegetiorem ſpem aggreſſio prima ſecum ferat, ſi eam quoniam elanguida eſt, victoria exoptata deſtituit, languor & deſperatio æternum obſellura & oppreſſura conſequetur. tantum in omni re prima valet aggreſſio. Det nobis ſumma Dei bonitas, & ſemper bona omnia fortiter aggreſſi, & fortium iniciorum non degeneres exitus conſequi.

C A P V T I V.

Ne ſimus in amando præcipites.

Poſtis quæ diximus initijs, proximum videtur vt inde præcauendi ducamus
Ep. 14. apud Hieron. **I**nitium, vnde omnis affectuum & operum originatio proſluit. *Grandem vim obtinet vera dilectio, ait quidam, & qui perfecte amatur, totam ſibi amantis vendicat voluntatem. nihil eſt imperioſius caritate. Ita eſt, fratres, neminem ſuſpicit amor: Bern. homil. ſed ne deſpicit quidem. Omnes ex æquo intuetur, qui perfecte ſe amant: & in ſeiſo celo 59. in Cant. ſos, humileſque contemperat; nec modo pares, ſed vnum eos facit. Amor ſibi abundat, amor vbi*

vbi venerit, ceteros in se omnes traducit & captiuat affectus. Propterea qui amat, amat, ^{Idem hors.}
& aliud nouit nihil. Regius omnino est, & vbique imperare natus: si vsquam ^{83.}
violentior incubuerit, modum nescit, torrentis in morem rapit omnia: si in-
trorsum semel in animum irrepit, dominatur, nequit excuti, tam initio blan-
dus, quam occupata mentis arce ferox. Magnum, si rectus fuerit, ad bona om-
nia praesidium! nec reperit certius ad excindendas prauas cupidines scalprum
vllum Magnus ille Basilius, quam si meliora in delicijs essent; quippe vt clauus ^{Quaest. 30.}
clauum, sic amor amorem pellit. ^{bren.}

Quid ergo? An de amoris natura, gradibus, prauitate, rectitudine, vniuersa-
que, quanta quanta est, varietate differemus? ingentium hoc esset voluminum,
nec satis huic nostrae commentationi conueniens. Quare tria tantum de amo-
re cupio commendata, sed tanto commendata fortius, quo fuerint tradita bre-
uius, vtilius obseruata.

Primum ab eodem Magno Basilio desumatur. Vt, si volumus inuulnerati ad ^{Orat. ne}
immarcescibilem gloriae coronam peruenire: quis autem id nolit? animae no- ^{rebus tem-}
strae oculos, vnde quaque vigilantes circumagamus, omniaque quae iucundius ^{poralibus}
arridere viderimus, suspecta & velut insidiosa caueamus, statim praetereamus, ^{affigamus.}
nulli mentem adhibeamus. quid enim? nouit insidiator animae nostrae daemou,
nullo praesentiore toxico illam infici posse, quam si desideria, concupiscen-
tiam, amorem nostrum venenarit. ergo communis ille hostis, sub omnibus iu-
cundis rebus delitescit, respectat an aspectu, an affectu, alicuius rei deliniti possi-
mus inescari, eamque protinus obijcit, vt hausto amoris hamo inuitos trahat,
nec iam possit excuti, qui intima penetrauit aculeus.

Sic igitur amori nostro cauendum, vt ne vniquam ad illa quae naturae nostrae
blandius inserpunt, facilem se adplicet; horreat potius, & admittat numquam,
nisi acriter prius & seuerè, ne quid subesse fraudis possit, excusserit. O quantum,
ad certam perseverantiae coronidem, valet haec cautio! vix reperias, qui aperta
vi, qui derepentè volens & sciens, ab incepto perfectionis tramite desciscat.
At verò cupiditatis fomitem tenuioribus initijs incalescentem, nisi reprimimus;
in flammam abit, secum aufert, rapit omnia, viresque; acquirit eundo, & quae pri-
mum, adpressâ manu, opprimi poterat flammula, mox tantopere sauiens de-
bacchatur, vt vel solo cogitatu tentata irriteretur, multisque sudoribus, longos per
annos, erectum virtutis aedificium, luctuosam in fauillam redigat.

Casum hunc infelicem quicumque perhorrescis, fidelis Christo miles, con-
fuesce iucunda formidare; ardua, molesta, sensui naturaeque ingrata praeter ceteris
elige: duci tuo similior, illi gratior; eius praesidijs confirmatior euades; *reproba-*
uit malum, elegit bonum, quando diuitijs, honoribus, commodis omnibus (qui-
bus affluere poterat) despretis, pauperem, contemptam, laboribus & doloribus
exercitam vitam selegit. Qui hoc habuerit, annon erit sicut mons Sion qui non
commouebitur in aeternum? quid enim tam forti animo iniucundum, nisi fortè

ipsa iucunditas incidet? quis illum à caritate Christi separabit? tribulatio, angustia, fames, opprobria, timor, tentatio, aduersi rerum exitus, hominum sinistra iudicia, corporalis languor, graues intus & foris afflictationes? quin potius in his & similibus conquiescet, amorem suum amara sitientem leniter sedabit, gaudebit in amarescere temporaria, quo plenius & certius à fugientibus ad aeterna se recipere, & in his totus habitare pergat.

Certè istiusmodi hominis perseuerantiæ quid magnopere timendum sit haud video: quippe in sic affectum animum, vniuersarum virtutum chorus protinus illaberur: illi enim neque in tolerandis aduersis fortitudo, neque animi ad res arduas aggrediendas excelitas, neque ad non ambiendos, imò fugiendos honores moderatio, neque sui præ ceteris contentio, neque diuinæ gloriæ vnde quaque propagandæ studium ardens, neque vlla illustrior alia virtus deesse poterit, vt cuius in rem ipsam propius contuenti patet, & ex eo consequi necesse est, quòd se totum à perituris abstractum, ad aeterna & diuina sola conuertit.

C A P V T V.

Sit & vigeat Religiosus amor.

Sed addamus & alterum, quod recti amoris naturam explicatiùs proferat. **T**uus in quacumque re amor, sit **AMOR RELIGIOSVS**: nihil velis, agas, suscipias; nihil fugias, auerferis, impugnes, euertas, nisi verè & sincerè amore Religioso ductus; omnem animi tui motum præcedat, comitetur & sequatur amor verè & sincerè Religiosus. hoc si seruaueris, perpetuam & innubilam mentis serenitatem spondeo, aut si fortè nonnumquam infuscabitur, caliginem omnem dilucidior huius amoris radius, clariore splendore dispellet.

At quæris, **Q**uis iste tam potens, tam laudatus **RELIGIOSVS AMOR**? Verbo dicam, Amorem eum Religiosum nuncupo, quem insitus propriæ Religionis amor inspirat, procreat, moderatur, regit & conseruat. Hunc amorem si in rebus omnibus adhibes, si integrum vegetumque conseruas, efflorescet mira quædam, in res omnes, in homines, & euentus, perpetuò sibi constans animi æquitas: quamuis cuiusuis rei curam sumere, ponere, promptus eris. Malè cessarit? nihil angèris: vt qui non euentum, sed diligentem curationem ex obedientiæ præscripto spectabas. benè si cessarit, non gaudio efferèris. quid enim ad te, qui non exitum, sed obedientiæ præscriptum & intuebaris, & solùm amabas? munere aliquo si perfungeris, nulla te sollicitudo carpit, intrepidus iudicia humana contemnis, in hoc vnum incumbens, vt pro tua virili quod in te est præstes.

At

At crede mihi, multa opus est vigilantia: nisi sapè, nisi subtiliter, & seuerè quosuis amoris nostri motus excusserimus, latentes vbique laqueos non euademus: munus omne, omne negotium, contracta cum aliquo amicitia, mali arcendi, boniue promouendi susceptio, corporis & vitæ commoda, honor qui nobis alicubi defertur, scientiæ auuiditas, diuturna loci habitatio, lectio, studium, scriptio, ipsa etiam (qua nihil sanctius est) oratio, pietatisque exercitationes omnes, vbi illis aliquanto ardentius animum adiunxeris, nisi cauèris, hamatæ sunt, amorisque nostri rectissimam illam vim sibi agglutinant, vel aliunde deflexam intorquent. Inde fit vt ad omnia & semper paratissimum esse, nulla quæ vel eueniant, vel euenire possint imperia, pro molestis habere, non postremum hominis perfecti sit argumentum: atqui si viguerit is quem describimus amor, profectò talem præstabit, & casus nullus poterit externare.

Finge, si voles, subito Superiorum iussu, è medio literarum, quibus oppidò delectabatur, cursu, quasi minus aptum auocari; ab vrbe celebri, in qua fauentibus auribus fama secunda concionabatur, ad ignobilem viculum velut imperitum amandari; à publica domus gubernatione, in qua domi forisq; omnium conciliabat animos, in ordinem, quasi te malè gesta, redigi, priuatumque in neglectu haberi. finge, hæc omnia in eundem, vicissim conspirare, eumque qui ea omnia præclare præstare posset, iusto Dei iudicio (nec enim à vero abhorret) cunctis ingenij dotibus destitutum videri, nihil vt sperare possit maius, quàm vt cæteram vitam ignauo emarcidam otio ducat. accedat ad iusti doloris iritamentum; vt videat æmulum vices suas obeuntem, eumque (qui casus humani sunt) licet verè minùs rectè agentem, quin & in pluribus deficientem, secundum rumoris flatibus ferri, eaque in æstimatione perdurare: quis erit huic viro animus? nempe sic se ipse solabitur, si tamen solari dicendus est: Quid queris anima mea, quid amas? Amor tuus, obedientia est: amor tuus, est nihil velle, nihil nolle, nihil iudicare; est otuari, negotiari, vocari, reuocari, depelli, cõtemni, ex maiorum & Præpositorum tuorum arbitrio. Si quid in rebus amas, solam Præpositorum voluntatem amas; hanc vbi reperisti, quod amas habes: at quod amas si habes, acquiesce, delectare, amorem tuum exsatiare potes. quis vniquam non acquieuit, quando suo potiri potuit amore? amore tam iusto, tam honesto, cui quid ex æquo adiungas non habes? Certè ita est, verùm, vt monere cœperam, id nobis est, medijs in rebus, in mentem sæpiculè reuocandum: Quò ferris anima mea? quid hac in lectione, oratione, studio, habitatione, quiete, actione, quid amas? obedientiam volo, Dei volutatem volo, quid mihi cum hisce mundi rebus? profectò non adhærescet illis amor meus, non me perituris subiungam: quidquid, quanto cumque impetu à me cœptum fuerit, statim, quouis momento temporis, ad nutum Superioris, intermitto, resumo, euerto, vrcumque visum illi fuerit.

Et quidem ad naturæ nostræ peruicacitatem flectendam, hoc etiam hic amor

euincet, vt nulla nostri ad postremos reiectione, reprehensione, muniorem abrogatione turbati, quidquam de prima ad obediendum & agendum alacritate perdamus, siue reuocemur ad eadem, siue alijs aut minus speciosis, aut diuersis occupemur. Omnino id efficiet, verè & sincerè Religiosus amor; quippe nō res, at obedientiam in rebus amat, quam cūm reperiatur in rebus omnibus eandem, eodem omnes alacritatis affectu complectetur. O mentem in qua hīc dominatur affectus, Deo gratam, Superioribus amabilem, omnibus admirandam! ō Religionem, in qua eiusmodi plures reperiuntur, (& verò in tua reperies, teque talem reperire debes) gubernatu facilem!

Non est autem id quod hīc expeto, in minimis reponendum: magnā ad hoc animi æquitatem, fortitudinem, cōtentionem popularis auræ, obedientiæque propter Deum dilectionem oportet adhibere. Deiectione sui ipsius, desperatio, indignatio, mentis elatio, impatientia, & huiusmodi vitiorum cateruæ, animum obedientia & humilitate non satis obuallatum, omni alacritate despoliant. At præclarum est, eodem in loco, in conspectu & luce ciuitatum clarissimarū, pari immotæ mentis ardore, immutata nō solūm vultus, sed multò magis animi specie, talem ad infima prouolare, qualis eras in summis: à concionarijs pulpitis, à Doctorem exhedris, à primariæ gubernationis clauo, ad prima Grammaticæ rudimenta, ad nosocomiorum pædorem, ad putentem publicarum custodiarū situm, ad tenellæ iuuentutis catechisinos, quasi de supremis ad ima relegari, & vulgi opinione detruudi; paribusque vel etiam maioribus animis, absque vlla tergiuersatione, iucundè, promptè, alacriter, hæc infima subire, & deoneratum non dehonestatum se credere; sanè Religiosi amoris, nihil nisi obedientiam in omnibus adamantis, illustre præbetur argumentum.

Erit mussitator non nemo, vel acerbus in populo derisor, qui naso suspendet ad unco, qui contemnendum digito monstrabit, qui velut turpiter abiectum, & nullius spei hominem canino dente rodet; sed aurem patientem Religiosus amor oblepiet, & quæ alij dispendia, ille magna sibi compendia esse obedientiæ amore fruens putabit, omni que stultorum irrisu superior, ab incepto constantiæ tramite non desectet. Iterum, iterumque si ad superiora, quodam necessitatis articulo cogente reuocetur, indeque mox infra detrudatur, semper sumere, semper ponere curam omnem, arbitrio Præpositorum æqua mente paratus est: stationem nullam seligit, nullam retinet, nullam refugit, sed instar fortissimi militis ad omnia Ducis imperia sine tergiuersatione excubat, dumque in vnius, quam deperit, obedientiæ dignitatem intuetur, æstimationes rerum nescit, & amore pretia exæquante, solam in magnis & in paruis obedientiam respectare nouit. hinc sibi omnia facit paria, negotio non postponit otium, quocumque loco & munere fungatur, obedientiæ si defungitur, æquali honore, & perpetua consolatione latatur. Heu quàm falluntur multi, qui se rebus potius quam obedientiæ addicunt, toti in scriptionibus, orationibus, excursionibus, rebus.

rebusque quamuis sanctis occupantur! ad alia vt se conuerterent, optaret Superior. at quid facies? inde si illos abstraxeris, parebunt, graui tamen mœrore se conficient, languore tabescunt, sibi permittendi sunt. ô animos, si non malos, at amore Religioso parum instructos! Id illis, id nobis elaborandum est, vt nullus mentem infideat amor, nisi quem & genuerit, & perpetuò foueat ac moderetur obedientia, sine qua nullus sit, & (si quando sit aliquis) ad eius tamen nutum continuò suffocetur & desinat. Verùm vt ne meam solius commendationem habeas, audi quid apud D. Bernard. l. de Nat. amoris dicatur: *Ideo rota in quibus est spiritus vita, semper eunt in voluntatem Domini perficiendam, nec reuertuntur ad faciendam suam: si iubentur præesse, præsumunt in sollicitudine; si iubentur subesse, in humilitate; si aliquibus coesse, in caritate: si Prelati sunt, sicut patres ad filios; si subiecti, vt filij ad patres suos; si coniuuantes, omnium seruos se faciunt: pius ad omnes affectus, dulcis in bono consensus, occursum in hilaritate, cohabitatio in gratia, discessus in ostensione caritatis. — non quæ sua sunt querunt, sed quæ sunt omnium.* Vnde ista? quia sui amore non tenentur, sed in omnibus Religioso amore permouentur.

Cap. 8.
Ezech. 34.

Magna sunt hæc, inquis. Magna sanè, sed ad quæ sicut vir succinxisti lûbos, & exulasti ad currendam quasi gigas viam tuam. Iuuat cella virtutû iuga suspectare, magna exambire iuuat; quamuis primo impetu non assequaris, scopum tamen si vides, non aberrabis; ardentique desiderio longius breui momento prouolatur, quam annorum multorum diuturno languore perrepretur. Viæ tamen, fauente Deo, compendia demonstrabo, vbi postremum hoc commendauero, vt etiam tuo isto AMORE RELIGIOSO GLORIERIS, illum vendites, illo te præ cæteris insignitum exornare appetas. Non quod affectata sanctimoniaz opinionem aucupari, vel bonorum tuorum vanum ostentatorem esse te velim. longè aliò, quæ dixi, abeunt: etenim AMORE RELIGIOSO GLORIARI, est palàm, pudoreque rustico posito, profiteri, nihil se amare, velle, suscipere, tueri, conari, nisi moderatrice & gubernatrice obedientia: in eo gloriam suam, honoremque summum repositum censere, si subiectioni, si demississimæ in Superiores obseruantia retinentissimi simus. Videas Religiosos aliquando quosdam, qui si fortè rogentur, quiduis promittunt, addicunt, donant, recipiunt, multaque promouenda suscipiunt, & ab eis quæ semel cœperint auelli, alio sum vela cœuertere, ne quidem Superiore iubente volunt: eos pudet apertè profiteri, nihil se vel donare, vel recipere, vel addicere, vel suscipere, sine Superioris voluntate posse: pudet eos, palàm edicere, Hæc quidem ita facere institueram, at improbauit Præfectus, Rector, Prouincialis meus, itaque in posterum aliter agemus: pudet vltro præmonere, (quod tamen utilissimum iudico) Homo sum sub potestate constitutus, itaque licet meis (si quos mihi commissos habeo) hæc aut illa imperauero, licet quiduis spondero, quandocumque Superior meus aliter statuet, audiendus est ille, non ego. Hæc profiteri dispudet, quos non pudet Religioso nomine gloriari: ô infantiam! dici Religiosi volunt, haberi nolunt,

lunt, aut certè solo nomine, & non re, haberi volunt. Si enim veri, si boni, si qui suæ vocationis numeros expleant haberi & esse volunt, quid magis Religiosum est quàm à Præpositorum nutu pendere, quàm nõ erubescere se subditum, se non sui arbitrij, non suæ esse potestatis? in huius rei, huius (vt ita dicã) parentiæ deiectione gloriari, vera est & non inanis gloria: sic enim est de gloriæ contentione, de sui abiectione latari, gloriari. Quantum autem ex hac animi affectione, pacis & tranquillitatis, quantum in omnem partem commodi redûdet, experiendo melius est, sed & propè facilius, quàm verbis aut cogitatione assequi. Sed de hoc satis, ad alia transeamus.

C A P V T VI.

Quas in amore conditiones Parisiensis exposcat.

*Lib. de
virt. c. 1.*

Amos 6.

*Prov. 12.
Prov. 11.*

Primum in amore dixi, vt Cautus, vt Prouidus, vt ne sit præceps. Alterum addidi, vt sit Religiosus. Tertium restat, vt, quoniam ista de creaturarum rerum amore dicta sunt, de ipsius Creatoris amore, qui fons & regula istius esse debet, aliquid addam. A doctissimo & subtilissimo viro Guiljelmo Parisiensis, quatuor quas tibi proponam amoris in Deum conditiones mutuabor.

Prima est, vt sit amor tener: duros enim & efferos illos amatores, qui eius quæ amant contumeljs, doloribus & aduersis nõ tangantur, quis ferat? humanitatis sensu carent, hominemq; videntur exuti. quod ad eò molestũ est, vt etiam Propheta conqueratur, *Optimo vnguento delibuti, nihil patiebantur super cõtritione Ioseph.* En homines nimiũ delicatos, sibi solis viuunt, dumq; suis voluptatibus perfruãtur, aliena mala pensi non habet: *viscera impiorum crudelia: at verò benefacit animæ suæ vir misericors.* proprium amoris est, nec aliunde magis amor esse sentitur, quã si bona, si mala ita sunt amicis cõmunia, vt malis condolendo, bonis cõgaudendo, vterque vtraq; æquè sentiat. Sit ergo eiusmodi erga Deum tuũ amor tuus, vt omnia illi bona eius impensè, auidè, lætanter gratuleris, eorumq; sæpè repetita cõmemoratio te præ cæteris lætiũs oblectet: gaudeas, imò sancti gaudij hæc tibi propè sola sit relicta seges, si diuinã gloriam lætiũs amplificari audias, vel ipse amplificare possis. Misèriarum verò quoniam Deus capax esse non potest; non est quidem cur illi propriè condoleas: at abunde est quod ad Christi Iesu Domini nostri tam dirè cruciati, tam crudeliter patibulati, conuitijs opprobriũsq; proscissi, & mortis infami supplicio addicti, idq; tua causa, tua dum vult eluere peccata, illisq; debitas pœnas luere, abunde inquam est cur ad tantos Domini tui dolores intueas, totus eas in lacrymas, in suspiria, in planctus, nec alibi quàm in sanctis vulneribus, in forammibus petræ habitare velis. Te felicem, id si volueris; erunt vulnera vbera, teq; candidior lacte, sanguis Agni dealbabit.

Hoc

Hoc oro, hoc obtestor, hoc vnum instar omnium sit, Perpetuam Iesu Christi patientis memoriam circumfer: nec erit qui animæ tuæ pacem & perfectionem interturbet hostis. At ecce quod etiam desleas, tam multa impiissimorum hominum in optimū & beneficentissimū Deum peccata, quæ in dies aggerantur, quibus tantam Maiestatem stultitia sua & proteruita iritant, quali, quantum in ipsis est, de sua eum sede, potestate, æternitate deiectum vellent, & ad ima detrusum. His ergo siue Dei bonis, seu in Deum malis, tuus vt decet afficiatur amor.

Iam verò, vt strictim & breuius pergamus, altera huius amoris conditio est, vt amplè & latè pateat; hoc est, quæuis tempora complectatur, in omne æuum amoris terminos dilatando; aspera non refugiat, inimicos propter Deum diligat: adeoque angustiores limites horreat,

Vt potius (quæ tertiã & vicina est amoris conditio) Imensus esse conetur, illorum execrans languorem, qui Dei causa volunt quidem aliquid, sed tantillū, sed angusto sine conclusum; sua omnia, fortunas, famam, valetudinem, vitam, & animam, & si quid anima carius esse potest, id omne Dei amore ponere, exponere, quiduis agere & pati, nequaquam parati sunt. at hoc perferet amor immensus, metas nescit, exterreri non potest, nullo sine cohibetur, quidquid obieceris perumpit: quem amorem, Nimiam caritatem nuncupauit Apostolus, eamque *Ephes. 1.* Dei erga homines propriam & primigeniam esse docuit, decetq; nos tot beneficijs, tamque munifici patris amore tam potenter allectos, si non parem, at certè quem possumus, & quantum possumus, redhibere amorem.

Verum audiamus quid de quarta amoris conditione idè Doctor cõtemplatur. Stultitiam eam vocat, quãdo instar insaniens amasij, qui patre, patria, omnibusq; relictis amicam persequitur, ita spretis honoribus, reiectis diuitijs, hominum & mundi fauore contempto, vnum Iesum, eumq; crucifixum sequimur. Hoc est stultum Dei, quod sapientius hominibus dixit Apostolus; hæc stultitia, *1. Cor. 1.* qua se stultum propter Christum dixit: & nonne sic insanos (vt idem auctor *1. Cor. 4.* ait) etiam hodie mundus deputat eos, qui secundioribus blandientis fortunæ flatibus pronecti, modestè vela contrahunt, & infidi sæculi naufragio præcautes, ad Religiosi portus stationem tutissimam conuolant: ecce vnus istorum sapienter insanientium factus es, caue ne iterum insanè in sæculo desipere vquam velis. At quid mirum, (pergit idem auctor) si de his ita mundus iudicat, quando ipsum Dominum Iesum pro insano sui habuerunt, ex eo quòd ita continenter, ita feruidè prædicando instaret, vt nec cibi nec quietis partem vllam caperent? hinc enim, ait Marcus, *exierunt sui tenere eum; dicebant enim, Quia in furorem versus est. Cap. 3.* Quid suos, suos quidem, sed homines miror: audebo (Parisiensis ait) maius aliquid & mirius, attamen verum eloqui, si angelis nondum ea, qua nunc beati sunt, gloriosa luce collustratis; cælorum Dominus quasi consiliaturus dixisset, Prostibularia quædam est in terris meretrix, fœdissimè constuprata, turpissimarum libidinum cœno conspurcata, suasq; sordes illas ita perditè
F amans,

amans, ut illis immerfa imputrefcat, nec se inde patiatu auelli: hanc ego misericordia motus adamaui, scelera eius susceptis in me pœnis eluere, illique indulgendo, in me solum illa punire decreui, in carissimam sp̄s̄am illam seligam, cœlorum reginam throno itabili collocabo, mihiq̄ue vs̄que eò coæquabo, ut omni discissione sublata in personæ vnitate veniat. Proculdubio ista si diceret,

Matth. 16. cum Petro responderent, *Absit à te Domine, non erit tibi hoc;* huius enim, ut ita dicam, stultitiæ profundissima, & inuestigabilis est sapientia, quippe *Christus crucifixus, Iudæis quidem scandalum, Gentibus autem stultitia: ipsis autem vocatis Iudæis atque Græcis — Dei virtus & Dei sapientia est.* Huic igitur Domini tui amoris, tuum serui & sic redempti amorem similem redhibe, tibiq̄ue, quod initio dicebamus, mundus amare scet, creata cuncta desipient, vnum quæres, vnum in omnibus reperies Deum.

Et hæc quidē, ita paucis habeto: sed amoris nostri frænandi, & ex ratione moderandi, vel incitandi modum postulas: latiùs tradidi in tractatu de meditando vita Sanctorum c. 21. vbi de permouenda voluntate; hîc autem summam accipe quod in rem nostram faciat. Omnino id euincendum est, ut, quoniam amor impetu naturali fertur in bonū, quæ sit veri boni vera ratio intelligas, penitusq̄; in animi medullis imis reconditum habeas, nihil tibi bonum esse posse, quod non ad æternitatem conducatur, quantumuis vel sensum oblectet, vel desideria pascat: bonum verò, latabile, & expetendum id omne, quod æternitati, veræ virtuti, animiq̄ue à perituris auocationi conducit; id autem Religioso propriè bonum est, quod Religiosam perfectionem sapit, exercet, promouet. Et quoniã deliciaria est natura nostra, sensuq̄ue plurimum, sed & inueteratis vulgi opinionibus abducimur; prima rerum amariorum, carni molestarum, exultationi vel desiderationi nostræ contrariarum incurfatione, cohortescimus, expaueamus, abiectoq̄ue virtutis clypeo à pugna discedimus, nisi sedula, & frequentissimè repetita horum propositorum meditatione, diuiniq̄ue maximè fauoris imploratione ac impetratione firmemur. Ergo si eius, quem antè descripsi, Religiosi amoris formam veram, in animo tuo expressam cupis, vide ut egregiè firmèq̄ue tibi persuadeas, vnam tibi Dei voluntatem amandam, quarendam & esse complectendam; hanc tibi per Superiores noram fieri, ita ut quidquid à te voluerint effici, inchoare, omitti, resumere, peragi, impugnari, quidquid te voluerint pati, quocumque haberi loco, id & quiduis aliud putes esse voluntatis diuinæ; in qua sola cum tuum totum bonum sit, in qua deserenda cum summa tua sit miseria, eam solam ama, nihil cæterorum ames, nihil oderis, nihil exhorrescas: id vnum scias, id sentias, summum tibi esse bonum, Deum tuum si habeas, si acquiras; id verò malum vnicum, ab eo si recedas, eum si perdas. Eteccæ, si verè licet affectus, (eris autem si verè, si constanter quid verum sit bonum iudicas) amorem Religiosum possedisti.

CAPVT VII.

De amanda sua vocatione.

Nemo est qui negotii quod inuitus tractat, curator exactus esse possit: quod enim non amatur negligitur; quod negligitur, perfunctoriè fit, magisq; vtrum de manibus excuti, quam vtrum perfici exornariq; possit inquiritur. Cùm igitur omnis Religiosi hominis cura & industria, in statu suo dignis virtutibus exornando consumi debeat, numquam id perfectè, proq; rei dignitate complebit, nisi flagrantissimo suæ vocationis amore teneatur: huic autem exstimulando imprimis conueniet, præcipua & potissima quæque de Religiosi status dignitate, vtilitate, iucunditate argumenta benè pertractata memoriæ commendasse. poterunt autem è P. Hieronymi Plati libris verè aureis depromi. Vnum verò, quod maximi momenti, & quodammodo cæterorum radicem esse autumo, nempe quàm eximium Dei donum sit vocatio, diligentius perpendendum propono.

Oculos igitur in diuinæ Maiestatis perfectissimam & nullius creaturæ indigam naturam conuertamus: ab æterno in æternum, sola sibi ad omnem beatitudinem sufficit, cumq; nihil extra eam, vel esse vel fingi possit, quod non infinitis parasangis inferius sit, nihil boni, perfecti, iucundi vel vtilis esse possit, nisi id totum perpetuò, & instar tenuissimi radij participet à Deo: tanta tamen eius fuit bonitas, vt bona sua latius amarit effundere, totq; rebus, quot magno in hoc orbe, sua singulæ vicissitudine exstant, sui quædam vestigia imprimere, viribus & donis plurimis decorare decreuerit. At verò in hominem, vt ad diuinæ naturæ similitudinem factum, ampliores liberalitatis thesauros depromit, eiusdemq; quam ipse naturâ possidet, beatitudinis participem gratia sua fieri, & quasi in alterum Deum (quid enim Beati nisi quidam Dij sunt?) aliquando voluit prouehi. Sed hîc hæreo, estq; quod æterna sit admiratione dignum, quanta sit hominis beatitudo, quo pretio, quo labore conquirenda. profectò tanta est, quantus Deus: tantusq; quodammodo fit homo beatus quantus Deus. *Quoniam beatitudinû adeptione sunt homines beati, ait Boëcius, beatitudo verò est ipsa diuinitas: diuinitatis adeptione fieri beatos, manifestum est. Sed vii iustitia adeptione iusti, l. 3 pr. 19.* *sapientia sapientes fiunt; ita diuinitatem adeptos, deos fieri simili ratione necesse est. Omnis igitur beatus, Deus; sed natura quidē vnus, participatione verò nihil prohibet esse quàm plurimos.* Hinc autem apertissimè consequitur, vt cùm tanta, & infiniti pretij sit huius infinitæ beatitatis consecutio, at nesciamus an ad illam omnino peruenturi simus, ac vndique periculis insidijsq; simus expositi, quibus

bus ad extremam miseriamque conditionem pertrahamur, id erit nobis plurimi ac præ reliquis omnibus faciendum, & propemodum ipsius beatitudinis dignitati coæquandum, quod certam securamque illius consequendæ viam præstabit. Qui ambitione, certique honoris cupiditate flagrat, vix minoris, quam honorem ipsum aestimabit, rationem certam eum consequendi reperisse; quippe vis quædam & efficacia illi rationi & viæ inest, cuius interuentu honorem illum adipiscaris. aurifodinam si cui-piani dederis, quis id donum ingentis thesauri instar habere non credat? atqui erendum est aurum? ita quidem, sed certum, sed copiosum, quem tamen laborem qui refugit, per me licet, longum torpeat, ab arboribus fructum non decerpat, egenus, inglorius, omni ope desertus degat. Et quid conuenientius illi homini optes, qui, cum infinitæ illius & æternæ beatitudinis certò consequendæ viam commonstraueris, vel in ea progredi pigritetur, vel in alias deuius deerrare malit? dignus profectò est, quem agminatim malorum omnium æterna colluuias inuoluar.

Sed quæres, Ergone mihi ad incunditatis æternæ felicitatem, certum iter commonstrabit quisquam? planè commonstrabitur, nisi veriùs dixerimus, commonstratum est. quod ipsum vt videas, sic habendum est: Ad eò rebus omnibus eminere Deum, vt ad tantæ celsitatis culmen adspirare, ac longè magis pertingereres nulla creata possit, nisi singulari sua benignitate idem ipse Dominus, & ad hoc ipsum volendum excitet, & viam ac rationem ad se veniendi, viresque & animum in suscepto perseverandi sufficiat: illius vt sit, & excitare nolentem vt velit, & volentem illustrare, vt quæ velle debeat videat, & videntem animare vt progrediatur, & progredientem roborare vt perueniat, atque ita ab illo, in illo, per illum sit, conseruetur, perficiatur omne nostrum bonum, & maximè hoc bonum, bonorum caterorum seminarium, quo cognoscat & inear viam illam, quæ ad æternam patriam redeunti est aptior.

Ferebatur secundissimo statu, pacato mari, firmitissima compage, nauis humani generis, antequam primi parentis incuriâ, in scopulos illita miserando naufragio deperiret: at ex illo, non solum mors omnia peruagata est, sed aded afflicti, procellosum huius vitæ mare ingredimur, vt eadem nos æternæ morti addicat, quæ temporariæ vitæ hora donat: simul nascimur, & Deo morimur, parentum miserabili clade lugendi. Sic ergo progeniem totam vno damnante Adamo, erat hic ingressus ad vitam, certus ad supplicia luenda & augenda progressus, nisi vel sic, in ingratisimum hominem misericordix infinitæ largitatem depromissæt Deus. Prouidit igitur primigeniæ illius culpæ reparatorem, in eoque & salutem proposuit omnibus, & nonnullis certam, abundantem, eximiam destinauit, eisque firmissima illam salutem consequendi præsidia, pariterque pro variæ naturæ, variæque gloriae

riae

riæ modis varias vias posuit: in quarum selectione, si diuinæ prouidentia sapientissimam bonitatem, quasi certam ad vera bona prænoscenda ducem prælucentem, sincero corde quasiuerint, eiusque sanctis impulsibus, nulla obliquatorum affectuum colluione suscepta, purè, integrè, sincerè & fortiter obsecundarint, omnino fieri non potest, quin bona, cõpensiõsa, & carteris fructuosior ea via sit futura, quam optimus, liberalissimus & sapientissimus Dominus ostenderit.

Quando verò eiusmodi aliquam eligendam inspirare dignatur, profectò æquissimum esset, vt diuinæ huius voluntatis insinuationi summa cum animi exultatione, summissione, solitudine, constantia se & sua omnia quiuis homo conformaret. Quid enim hoc aliud est, quàm summa suauitate, non minando, non cogendo, sed leniter consulendo commonstrare, quid sectando, immensos gratiæ thesauros tibi reconditos eruas, præsidii ad illa tibi custodienda dispositis cingaris; atque ita, probè sanctèque peracta vitæ tuæ catastrophe, ad æternæ felicitatis adyta præmiandus transmiges? Est enim vocatio eximium & singulare Dei beneficium, quo suam homini, nec volenti nec cogitanti, voluntatem indicat Deus, & ad volendum ac cogitandum excitat, ostendens vitæ genus aliquod, quod si elegerit, è diuinæ voluntatis arbitrio fecerit, ibique tutus erit à naufragio, quamdiu vocationis iniitijs insister; gratiam verò accipiet, vt secundum eam viuat, vt status illius molestias iucundè perferat, vt perfectionem illi insitam assequatur, lætusque ex hoc vitæ mortalis carcere, quasi è fida statione, ad summum, per quem in ea collocatus fuerat, Imperatorem euolet: adeò vt vocationis gratia, vel non vna quædam sit gratia, vel vna sit plurimarum, longèque maximarum profeminatrix, cum ex illa totius reliquæ vitæ componendæ, traducendæ, leniendæ, rectèque finiendæ gratia, atque adeò æternitatis modus & mensura dependeat.

Iam, quando vocatio, vel tanta est gratia, vel tot in se vna gratias complectitur, quàm ingratus, infelix, ac pænè dixerim quibus non diris deuotus esse credendus est, qui vocatione sua, dono tanto, per infirmæ mentis imbecillitatem & inconstantiam deiectus, in deteriora delabitur? qui in eiusmodi sibi commisso thesauro fuerit infidelis, contemtor, prodigus, incurius, illine securè prudenterque aliquid vilius ausis fidere? Cerrè si verax Deus est, nonne aberrat quisquis aliam ab ea quam ipse monstrauit viam sequitur? si verò viam vitæ docuerat, aliam qui sequitur, quid nisi in mortem ruit? si nullæ sine Deo, rectè agendi, æternamque gloriam consequendi, vires homini sunt, si vires liberè & vbi voluerit præbet, præbebitne vbi ab eo deflexeris, vbi aliam quam qua volat incedes via? sed aliam adamasti, aliam rectam iudicas? aduato, iudicatio vt lubet; non sic tamen Deus, qui te tuis amoribus, tuis iudiciis vbi derelictum tradiderit, heu misero quid fiet? sine Deo, Deo solum-

modo non deficiente, quàm infeliciter cum homine agitur? in quot erubescenda prolabitur? quot circumuallatur angoribus? quàm amarulentis, hostis inferni ludibrijs, iacet irridendus? Hoc ingritudinis primo fonte, cum à vocatione desciscitur, cum benignissimi Dei lenissimè ad se vocantis, & multarum gratiarum largitione retinentis, amica voci obsurdescitur, copiosa diuinæ liberalitatis dona sensum exarescunt, Dei què quem reliquit amica protectione nudatus homo, in alia omnia diuersus abit, in errores videlicet, in vitæ labes, in mortem, extremam què & nullius ope reparandam perniciem: quò enim aliò abeat qui luce, qui sanctitate, vita, felicitate neglecta, his contraria malè sanus amplexatur? Verè ita se res habet: honorum omnium fons & origo Deus est, ptopius què Deo accedere, eum audire, illi obsequi, bonitatis & felicitatis, tum initium est, tum augmentum: at verò quantum à Deo recesseris, tantum prauitati & infelicitati accessisse te credas; minimo què à summo bono, recessu, timendum, ne ad æternum recessum, in quo miseriam summa est, gradus fiat. Iam, vocanti Deo cum obaudis, audis viam demonstrantem, qua, ipso securitatem præstante, ad eum accedas: at si auersatus, aut deteritus, aut elanguescens retrò reuerteris, nonne à Deo tuo, à consilijs eius, à salutaris viæ commonstratione discedis? & quem sequeris, o quisquis eò vsque desipis, quem inquam sequeris, quando Deum non sequeris? quando Deo reclamante, contra eius consilium audes? contra eum estne sapientia, estne consilium, pax animi, salus, aut felicitas?

C A P V T VIII.

De vocationis præstantia magis estimanda.

EX ijs quæ superiore capite diximus efficitur, vt, quemadmodum eximium est Dei donum vocatio, tanto què insignius, quo perfectiorem ad statum vocat; ita insignitè ingratus, merito què omnibus Dei donis & fauore priuandus ille sit qui vel Deo vocanti obsurdescit, vel mox vt aliquamdiu obsecutus fuerit, tadio vincitur, ad imperfectiora respectat, paulatim què tempore superante, vt canes ad vomitum, sic ad sæculi retrimenta procurrit. Sed quid his Religionum desertoribus accidit? vulgi sunt fabula, sapientum risus, terrarum & cæli odium, vel illis infeliciter cuncta cedunt, vel si quando ex voto cesserint, grauiore, demum ruina corruunt, vix què illorum vllum videas alio vitam, quàm tragico fine concludere. Quod cum ad eò sit solenne, omni què superiorum ætatum memoria contestatum, expedit etiam vocationis amorem, contra fluctus vnde cumque insurrecturos, salutari hoc timore firmari:

mari: certè enim non potest Deo non esse gratissima, cuius neglecta tam certus & acer exurgere solet vindex.

Atque ut ad vocationis Religiosæ præstantiam commendandam reuertar: sic in huius vitæ enauigatione cum hominibus communem vitam degentibus agi existima. Per huius mundi, quasi turbulenti maris procellas, tenuem virtutis cuiusdam, ut eleemosynæ, vel temperantiæ affectum, velut firmam tabulam rapiunt, illi se committunt, laboreque & periculo magno, seminudi per cæcam noctem fluitant, multis frequenter daemonum, quasi rapacium piscium, patent moribus, cupiditatum liuore, quasi scopulo subterlatente, lacerantur, & tentationum crebris assaultibus, quasi exstantium rupium allisu, adeò quasi antur, vix ut rari, & laceri, ad portum tandem enatent. beati præ cæteris prædicantur illi, qui plurimum virtutù, quasi tabularum, rate compacta, non vsque adeò fluctibus alluuntur: at quantus hiante commissura vndaque admittente, in sentina exhaurienda labor, quanta in velificando industria, in gubernando peritia, in tot periculis per vnum hominem declinandis prudentia opus est, ut minus mirum sit non paucos, vel in opina tempestate deprehensos, vel in non præuisa breuia & syrtes impactos, & errore sæculi delucos, medio in cursu, fluctibus obrutos, omni spe salutis excidisse. Hactenus conditione, meliore neququam, forsitan & peiore, medijs in fluctibus voluebaris; tumescens vnda, periculoque crescente, vltro altius in mare mundi inuehebatur, tuate vel pericula delectabant, vel ne pericula viderentur assuerudo impetrat; deuotum leto caput, iam terque quaterque fluctus obruerant, quis nouit, annon & mox æternum obruissent? quando ecce auxiliatricem potentemque manum ex alto demisit misericors Deus, mentisque stupore sublato, pericula vndique obuersantia contueri, expauescere, declinare velle, & ad declinandum opem cælitus implorare dedit. & verò quæ iusinuauerat liberationis desideria, in longum differri non est passus, periculosa, iamque propè naufragante iactatione ereptum, ab vnda, & incertis tabulis, in Religionem, quasi in nauim bene firmam, & copioso remige instructam adlegit, ubi securus, lætus, facilis, plurimorum septus copijs, firmatus viribus, velificante & gubernante Spiritu Dei, æternæ gloriæ portum subeas, neò mergi possis, nisi nauis temerarius exsilias. Quam diuersa, quantoque felicitior hæc est conditio! non alterius, quam dextera Excelli est mutatio, cuius misericordiam semper, & grata cum recordatione, loquatur os tuum.

Sed & hoc etiam perpendere memento; ut istis, quæ vel ignorabas, vel ignorare simebas, periculis te misericors Deus eriperet, quam admirabili, suauiter, patienter, leniter à iniurijs ad maiora prouehente inspirationum modo est usus! & (quod in omni vocatione affolet) volentem, nolentem, dabitantem, resistentem, dissimulantem, nonnunquam & obstinè descendentem, excitauit, permouit, impulsit, eo denique adduxit, ut vltro & impensè velles. quod

nole-

nolebas, idque à quo totus abhorrebas, adeò vrgeres, vt eo non expleto, nullam quietis partem posse te consequi crederes. Valida sanè fuerunt illæ diuinæ voces, assiduæ, constantes, penetrantes, & ad naturam sic accommodæ, non dico vt illas refutare non posses, sed vt denique non posses, suauissima illarum modulatione non deliniri, delectari, & ad, quamcumque perfectionis palæstram ducerent, alacriter & fidenter sequi.

Et verò, quo plaris id æstimes, vasto in illo mari, periclitantibus tecum adeò multis, nec dubium quin melioribus haud paucis, cur te sic ereptum fluctibus, illis derelictis voluit Deus? cur tam firmæ, facili, nobili, instructæ nauis cõmilit; non cariosæ, non fatiscenti cuidam: vide quantam hæc omnia mentis gratitudinem, vocationis amorem reposcant.

Ad hæc vt in omni republica duo quædam sunt hominum genera, populare & plebeium vnum, ijs constans & conflatum, quibus nulli ad res excelsiores animi, sed sua sorte contenti quietè viuunt: alterum verò illorum, qui mentis celsitate superantè, maius aliquid, affectant, belli vel pacis artibus, præ cæteris inelarescere, sui que nominis gloriam rectè factis propagare contendunt. Ita, semotis quidem quæ dedeçant, sed simili quodam modo, duo beandorum hominum genera in caelesti regno futura crediderim; vnum eorū, qui nullo præ communi beatitudinis ratione, insigni honoris incremento donandi sunt, futuri tamen in illa republica ciues, vbi potentes, beati, gloriosi, filij Dei, sunt omnes: alterum eorum, quibus præterea singulares quasdam & eximias coronas ab æterno seposuit Deus, futurumque est, vt ijs insigniti, quasi stellæ, vel quasi soles, in caelesti regno rutilent. Iam verò, cum his vtrisque ad suam beatitudinem pertingendi via quadam sit opus, & diuino conueniente præsidio: vtrisque decenti & illis apta vocatione Deus euocat. Et quidem prioribus, præter eam quæ Christianis omnibus est communis, vocationem ad fidem, & præcepta seruanda, existimo passim fieri (interdum enim ob commune bonum, vel emerfurum commodum aliter contingit) vt ad vitæ communis, & ab Euangelicis consilijs alienæ statum diuino impulsu agente, non vocentur propriè, impropriè tamen vocentur, & se eò vocatos, & suam illam esse vocationem, vulgò possint dicere, ad aliquam sui consolationem, & ad meliora incitationem. quod idèo fit, quia cum ad statum aliquem, vel naturam, vel consilio, vel exemplo feruntur, vel etiam de aliquo deligendo deliberant, nullos penitus ad perfectius vitæ institutum incitatus perentiscunt: & quamuis aliàs de castitate, de rerum omnium contentu præclarè sentiant, & disserant; cum tamen in rem ventum est, serioque de se cogitant, exarscunt subito, videnturque densa caligine offundi menti tenebræ, cumque aliàs euolare, & longius prospicere non valeant, hærent in infimis, & proxima amplexantur. estque hoc iudicium neque infrequens, neque incertum in multis, vt quando ad alia non vocat Deus, in eo quod

humana-

humanum est se stabiliant; idque ex Dei voluntate saltem acquiescente, approbante, & nequaquam repugnante fieri credant: quod quando huic hominum generi damus, quod verum, & quod sit satis, concedi credo. Sed ne quã in errorem inducantur, necesse est, vt per diligentem caueant, ne dum licita, sed multis illicitis vicina, sectantur, vel voluptate illiciente, vel cupiditate præcipitante, id feligant quod abs æquo & recto transuersos abducat: nec enim satis esse debet, quod vitæ statui diuina voluntas non aduersetur, sed oportet etiam, vt vel consentiat, vel saltem ne dissentiat ceteris, quæ ad eius professionem requiruntur. quare primus in matrimonio error est, si inde ad perfectiora reuocat Deus; at, si non vocat, atque ita non dissentit, error tamen erit, si præcipiti consilio, si improbis moribus, voluptatis, diuitiarum causa vxor seligitur. atque ita vt licitus sit status eiusmodi, videndum ne quis incurrat vortex, vbi transuersum acta primò ratis, in imum deinde contorta deprimeretur.

At verò, longè præclariùs de te, deque illis quos ad perfectiora vocat, consultit Deus: vocatio tua non eius est generis, vt te relinquat infimis, & versantem terrena non aspernetur; ad nobiliora erigit, cælestisque gloriæ celsiori gradui destinatum, ad gloriosa certamina, æternaque coronas promerendas vocat, rerum omnium periturarum, imò creaturarum omnium, nisi si ad Deum duxerint, contemtionem menti inculpit, cunctisque te rebus eminentiorem, vni Deo, vna caritate, vnoque spiritu immergit: in hac tibi loquitur, te regit, fugienda, sequenda commonstrat, perpetuoque bonus adest Deus; quo duce, comite, defensore, omnis inimica cohors pauida diffugiet, in securitatem pericula, tristitia in iucunditatem, fatigatio in virum reparationem mutabitur. neque verò ad maiora virtutum incrementa, & spiritus delectamenta, prouehere desinet Deus, donec posita huius fragilis vitæ sarcina, post emensi stadij legitimum cursum, te Beatorum sedibus inserendum coronet. ô mirabilem vocationis dignitatem! ô energiam, à Deo, in Deum vsque, sine fine manantem! Velim igitur vt intentissimus, vt delicatissimus tibi sit tuæ vocationis, & amor, & sensus: in hac persuasissimum sit, animæ tuæ sitam esse salutem, hac spiritus tui contineri vitalia. quare nihil vniquam in animum admiseris quod vocationi tuæ non dico aduersum, sed ne diuersum quidem esse possit; si quid eam impetens aliunde inferpere, aut suaderi videris, id verò protinus execrans longiùs expellito, exclamato; Inueni quam diligit anima mea vocationem, nec dimittam eam. Bona hæc mansio, bonum est nos hîc esse: hîc habitabo, quoniam elegi eam. Quis det mihi, vt sit hæc requies mea in sæculum sæculi? Si oblitus fuero tui, Societas Iesu, obliuioni detur dextera mea: diripiant alieni labores meos, si conuersus fuero retrorsum, lbo, perfringam, & in Domino sperans non infirmabor.

Quamuis autem amorem vocationis vix putem posse esse nimium, quando vnicuique, verè, & nobilissima hac vocatione vocato, est vena vitæ, iugis bonorum fons, gratiarum promuscondus, arx munitissima virtutum, scala cæli,

æternæ felicitatis artha, securaq; cælestis hereditatis feneratio; ad eò ut iustissimum sit, quàm possis latissimè, in ea diligenda, sinum amoris expandere, in exornanda & defensiva, vires omnes & industriam effundere: sic tamen eam capio diligi, suspici, collaudari, ut ne de cuiusquàm status alterius laudibus detractum eas: laus illa nequaquàm placet, quæ alterius detractio, vel imminutione sortescit. Tuam ipse conditionem lauda, illi totus acquiesce, nemo arguet, inuidebit nemo; at si ceteris præfers, nescio quid superbum & arrogans redolet; omninoque, ut quod lenissimum est dicam, temerarium est: tua tibi placeant, alios quoque suis delectari ne prohibe; quid in alienas domos inuolas, eorum abdita scrutaris, hæc minùs, illa magis commoda, facilis arbitrator enuncias? & verò, nonne planè inconsequens est, ut qui hominem homini conferre non aures (quis enim interna dignoscit?) statum statui, Religionem Religioni, quod longè intricatius est, præferre audeas? Canon Apostolicus ille tibi sit norma: quid enim: quærebarur, an seruitutis, an libertatis conditio melior esset? at Apostolus, *Vnusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat.* — *Preterea redempti estis, nolite fieri serui hominum. Vnusquisque in quo vocatus est, fratres, in hoc permaneat apud Deum.* Idemque alio loco; *Is qui manducat, non manducantem non spernat; & qui non manducat, manducantem non iudicet.* — *Tu quis es qui iudicas alienum seruum? Domino suo stat aut cadit.* — *Nemo nostrum sibi vivit, & nemo sibi moritur. Sive enim vivimus, Domino vivimus: sive morimur, Domino morimur.* — *Tu autem quare iudicas fratrem tuum, aut tu quare spernis fratrem tuum? Omnes enim stabimus ante tribunal Christi.* cur tempore non suo, cur Deo soli conveniens iudicium usurpamus? Hoc est caritatis, hoc modestiæ proprium, aliorum laude lætari, de suis rebus modicè sentire, parcè loqui, ubi propriè priuatimque nos tangimur: at quia instituti nostri laus, non est nostra, sed beneficium est nobis collatum, tam decet illud verbis extollere, quàm solet accepti beneficii recordatio, & amplificatio quasi grati animi indicium comprobari. Cavendum ergo id vnum, ne minùs honorificè de ceteris loquendo, tuum illud institutum in invidiam voces; immeritò, fructu nullo, nonnumquam & damno maximo, si videlicet læditur caritas, & alienationes gignuntur animorum.

His igitur ommissis, prudentiùs alia vocationis amandæ firmamenta frequentabis, crebram videlicet bonorum, quæ ab illa præstantur, considerationem & commemorationem; eorum qui in sæculo degant commiserationem; ferventem vanarum & relictarum rerum contemtionem; obedientiæ, caritatis & Religiosarum functionum exercitationem alacrem; ac denique, ex imo cordis affectu, sæpè fufam, ob vocationis beneficium, gratiarum actionem. Sed iam nobis claudendum est hoc caput, & ad alia, quæ tamen hinc consequantur, transfundendum.

CAPVT IX.

Vocationis propriam perfectionem esse sectandam.

SI quando duos inter reges belli tempestas, sæuiente discordia exarserit, solent maximè regni confinia hostili incursione vastari, in nullaque est hoste vicino statio tuta, nisi viris, armis valloque muniatur, latiusque vastitas propagatur, donec bellis positis vel vtrimque oprata pax redintegretur, vel alterius exuberante potentia, in victoris ditionem pars victa concedat. Quod si acrius exitiali bello exacerbantur ducum animi, nec alia conditione, quam vel hostium euersione, vel deditissima subiugatione pacisci volunt, vtrimque verò non exiguis copijs, incitatis animis, præsidijs communitis, instructo & exercitato milite, commeatu abundante ceteretur, necesse est vt diuturnum & accipitis exitus bellum expectetur. Hic autem incolarum providentissimus quisque, vel dolos hostium, vel improuisos insultus, vel præualidas vires, tempori declinans, quam poterit procul, ab impacato regni limite recedet, ibique etiam omnia tuta, & ne qua eum longius procurrens hostilis frumentatio deprehendat timens, intra sua se munimenta, dispositis per apta loca vigilijs continebit; sin minus, non ægrè accidet, vt inermem & securum circumfusi subito hostes opprimant, suamque in potestatem redactum, aut sæuo carceri mancipent, aut multo vulnere concisum trucident.

Sed quorsum à me ista dicantur, & quam tibi, quam omni Religioso sint attendenda, licet vides; ne quis tamen minus videat, explicatiùs edisseram. Perpetuum Religiosorum quiuis, & nullo fœdere sociabile bellum, carni, mundo, dæmoni, potentissimis & fraudulentissimis hostibus indixit, olimque cum in eorum castris medius teneretur, eorum in se rabiem forti eruptione, & ad Dei militiam transitione protitauit. diuturnum est bellum, nec alio quam huius vitæ fine terminatur, & singulis ad extremum partibus, sua vel victoria, vel clades, æternum stabit, magna vt cuius necessitas imposta sit fortiter depugnandi; quando maximè solos fugaces, incurios, timidus, inconstantes, cadere & vinci certum est; vicit, qui fortiter resistit, qui hosti, ne quidem in ipsa morte concessit. Verum subdoli, potentes, importuni, vigiles hostes instant; minas blanditijs, vim dolis miscere norunt, pacem simulant, securitate sepiunt, vt imparatos terrore subito opprimant: mille eis nocendi artes, quouis penetrant & peruadunt, votis potiùs di spe numquam excidunt: vbi vicisse, vbi bellum elanguisse putes, acies instaurant, acerbioribus odijs recrudescunt. ergo inertis numquam, numquam sis incautus, à vallo, à præsidijs, à socia cohorte ne longiùs abcesseris: & verò, quæ planè salutaris est cautio, in hostium confinijs ne moreris,

ad remotiora & interiora regni Dei, hoc est, ad vitæ spiritualis & Religiosæ penitissimam perfectionem te recipe: hinc ab omnibus hostis incuribus tutus delitesces.

Profectò, in hostium confinijis is Religiosus habitat, qui veterem & perturbationibus obnoxiam mentem haud exiit, qui ea quæ sunt hominum volens respectat, laudis amans, honorum appetens, commodorum avidus, mortificationis osor, iudicij sui retinens, voluntatis propriæ & cupiditatum explendarum cupidus, denique gestu, moribus, aut animo, mundani & inoliti spiritus reconditum nescio quid tacitè fouens. Hæc igitur reuellenda, in alium hominem abeundum, in aliam & nouam Dei militiam transcripito, alia lege, alijs moribus penitusque pugnantibus est viuendum: ita demum ad huius regni intima, ad loca munitissima, vbi magis timeant quàm timeantur hostes, fauore diuino prosequente penetrabis.

At hinc non nemo interpellabit; Diætu quidem facile est, & cuius fortè promptum, magnifica iactare promissis, & vniuersè loquentem multa polliceri. Verùm omni ambage seposita, clarè velim edicas, quid hæc voces regni intima, qua certa istuc pertingam via? Dicam sanè perlibens; id tamen à me audire si voles, meo more me dicentem, sensimque altiùs assurgentem patienter audies. Dicerem verbo vno, Vocationis incitatum sequere, vocem audi: sed concisiùs id dicitur, quàm vt multum prodesse possit: ergo planiùs & fusiùs. Et quoniam ad belli similitudinem monitio hæc nostra deflexit, in ea pauxillum prouehi non faceret alienum.

C A P V T X.

Quanam sit propria vocationis perfectio.

Fingamus animo fortissimos, eosdemque crudelissimos hostes, quendam prædatoribus opportuniorē abduxisse captiuum, quem turpissimæ morti destinatum, suæ, vbi collibitum fuerit, libidini ludibrio futurum asserunt: ne autem vel fuga, vel astu se in libertatem asserat, loco munitissimo, multis cinctum præsidijis, intentissima vigilia obseruent, atque vt delinitum cautiùs fallant, vultu amorem simulent, iocis, lusibus, epulis, varijsque oblectamentis inescatum eousque dementent, vt libertatis & salutis oblitus, hostes & carcerem amicis & patriæ præferat. De huius hominis vita, quis non putet esse conclamatum? Sed ecce tibi, dum salutare de se ipso cogitationes captiuus ille deposuit, suæque se lanienæ ludibundus asseruat, si quisquam experiensissimus belli miles, omniumque hostilium insidiarum peritissimus, forti manu, industria, celeritate, felicitate inuicta, declinatis insidijs, aduersantibus copijs fugatis, transmissio
vallo,

vallo, distractis munimentis, sese in arcem inimicam penetrat, captiuum vinculis exfoluat, manuque prehensum, ac lentè volentem, per medios, & nequidquam frendentes hostes ad amica regna perducit, ibique miserandæ captiuitatis, & insidiosissimarum blanditiarum fraudes aperiat; iamque sibi restitutum, & sua, licet serò, aliquando tamen, salute gaudentem, fortis ille miles, minusque facinoribus iactandis, quam benè faciendo assuetus, in hæc verba alloquitur: Certæ & crudelissimæ morti, capitalissimi hostes tui te captiuum deuouerant, periculum tuum ipse nescire amabas; at amore tui veni, tibi decertavi, offusam menti caliginem dispuli, amicam in regionem ereptum transtuli; tuæ partes sunt reliquæ, tibi vt in posterum consulas: ferox est hostis, astutus, audax, longioribus excursionibus insuetus, tuaque (qui genius eius est) liberatione irritatus, nihil intentatum relinquet, quo minus in eius iterum casses incidas. suadeo igitur, vt ne vnquam inermis, ne in comitatus incedas, quam longissimè ab ijs omnibus fugias, quæ vlllo proximitatis iure ad hostes attinent: & quoniam de mea in te beneuolentia, nulla tibi dubitatio intercedere potest, etiam hoc in cumulum addidero, firmissima quedam arx mihi est, longiusculè hinc distita, in quam hostilis paucor vix nisi auditu tenui penetrare potest, omni armorum, commearum, milicum & ducum copia instructissima; in eam admitti si voles, me sanè perquam lubente fiet. Quid ad hanc amici sapientis que militis orationem responderi par esset? quid aliud, quam vt non tantum demississimæ, ob tantum beneficium, gratiæ agerentur, sed & entè rogareretur, vt, quando ea fuisset ipsius virtus & beneuolentia, vt vltro seruaturus aduenerit, hostes fuderit, manu asseruerit, quod reliquum superest viæ, securum præstet, ipseque, arcis deprædicatæ custodibus, integrum, certaque in statione collocandum commendet: quis enim reperitur alter, qui ea fide, auctoritate, securitate id perficiat?

Idem & nos in hac nostra belligerandi ratione si obseruamus, in tuto sunt omnia. Atque vt videas quam ad viuum suis hinc depicta coloribus imago vita Religiosæ exprimat; sic habeto, strenuum illum, amicissimum, liberatoremque militem, gratiam esse vocationis, omnia illa beneficiorum officia explentem: est enim hæc gratia minimè dimittunt oris, actuosè potius, & semper longius protendens, multis quasi ancillis comitata virtutibus, & donis spiritus, fida, constans, presidens; diuinæque prouidentia, quibus nititur, viribus inuicta, perseverantiæ in primis amica & euocatrix, perfectæ sanitatis inuentrix, æternæque gloriæ conciliatrix potens. Hæc est quæ tibi de medijs mundi castris erepto, malè amicos inimicauit hostes; quæ mendaci præterlabentis gloriæ luce præstrictos oculos, ad æternum celestium coronarum splendorem contuendum exacuit; quæ vanitatis iugo assuetum, Egyptiæ seruitutis dura imperia detrectare, & ad libertatem filiorum Dei aspirare, nec aspirare tantum, sed in eam etiam forti ausu te ipsum vindicare

dedit: ergo nullius quàm huius amicitia, salubriora, tutiora esse consilia possunt. amorem enim, quo te vltro prior occupauit, expertus es, diffidere diuino dono, luci què sancti Spiritus non potes; illius verò potentia quantopere aduersa omnia cedant, res ipsa iam docuit, adeò vt nihil tibi iam sit fatius, quàm illius comitatu gaudere, ductum sequi: cum què insidiarum atque periculorum plena sint omnia, quæ vix ac ne vix quidem videri, caueri nisi illa duce possint, videndum vt ne transuersum quidem digitum abs eius monitu discedas.

Quod vt sanctius plenius què obserues, verè aperte què denuncio, hunc tibi tam beneuolum, fidum, potentem vocationis satellitem, esse tamen imperiosum, multa què in dicendo, in monendo libertatis: at si recta suadenti obsecundas, si præeuntem æquo passu assequeris, nihil eo comite hilarius fingi potest, nullas cum hostibus patitur inducias, perpetuo què debellat; morarum, segnitiei, torporis est impatiens, hostilia dona omnia, afflatus affatus què tenuissimos execratur, diuerticula non quærit, alienas non ingreditur vias, Marte proprio pugnare & debellare consuevit. Habet enim vocationis gratia vim eam, vt ea quæ ad status, per eius impulsu suscepti, perfectionem spectant, continenter vrgeat; nihil aduersum, diuersum, periculosum, otiosum, languens, distortum ferre possit, quam diu vegeta mentem insidet. quòd si quid irrepit huiusmodi, tum subito videas, mentis excitatæ spiritualem vigorem emarcescere, graua reddi omnia, onus què illud Christi, quod vocationis gratia subleuante, & iucundè portabatur, & secum portabat cetera, eadem gratia flaccescente, natura què torpore subeunte, humeris reddi importabile, magis què, quomodo turpiter excuti, quàm quomodo fortiter perferri possit excogitari.

Vigeat igitur, perfecte què vigeat, perfectus vocationis amor, in id mouens & perducens quod vocationis illius proprium, optimum, perfectissimum est. Dixi, si ductum, si incitatum gratia huius sequeris, pertinges: at vrges, Quò tandem iuuat enim cursus Religiosi metam certa descriptione definiisse. Cum igitur certum sit, earum rerum omnium quæ definita quadam, certo què limite comprehensâ naturâ constant, & à ceteris distinguuntur, vim quandam, & munia, proprietates què, ac perfectionem ab alijs distinctam esse debere, cum què Religiosæ vitæ instituta, nequaquam indistincta confundantur, sed pulcherrima varietate, in vnâ Dei gloriam conspirante, propagentur; necesse est vt vniuscuiusque instituti Religiosi natura, certa quadam proprietate atque definitione constet, per quam & ab alijs omnibus distinguatur, & ipsa in se suis omnibus partibus constans, integrè perseueret. Et verò in ijs, quæ natura non arte existunt, arduum non est obseruare, quid illud sit quod & perfectionem, & à ceteris distinctionem parit: etenim anima bouis, anima equi, anima & spiritus hominis, eodem què modo id in qualibet re, quod formam propriâ philosophi nuncupant, singulas res à ceteris discriminat, conseruat, & quantum datur perficit. At profecto, nõ parui procliuitate aliquâ eiusmodi formam comperias, in ijs què
ho-

hominum instituto & moribus existere noscuntur. quod ex eo fortasse contingit, quòd per se existentem, & ab omni alia re naturali separatam naturam sortiri non possint, sed immerse vel adiectæ subiectis varijs, destinatione, opinione, consensione hominum, eaque per se admodum variâ, stabiliuntur: nec aliunde videas, artes, munia, officia, dignitates, reipublicæ gubernandæ, seu politiarum genera diuersa, iisdemque in generibus plura vel pauciora, variarum gentium arbitratu permixta, quorum singulorum rationem aliquam vt coniectando asse qui facile est, ita certam definitamque sententiam affirmare difficillimum. Sed vt quantum diuina gratia concesserit, rem hanc elucidare coner,

Duo formarum genera in rebus naturalibus animaduertimus, per quas à rebus alijs secernuntur: vna est, quæ in sensum exterius cadit, primoque & planissimè contuentibus occurrit, & cuius adminiculo ipsæ etiam animantes rem vnam ab altera discriminant: ita est externa quædam in boue, equo, homine, in feno, pomo, pyro, quæ in sensum incurrat species, quæ à brutis ipsis absque errore percipitur. est autem hæc forma exterior, illius quæ in intimis latet, vel administra, vel effectus, vel adminiculatrix, ac subinde conseruatix & ornatrix. quod apertè conijcias ex hominis externa figura, nec prolixius id exequar. At occultior, à sensu remota, & in intimis latet alia forma, quæ ipsissimam rei naturam constituit, vel potius ipsa natura est, nec sensu, sed ratione & intelligentia sola percipitur: huius dignitati & propensione, modus & habitus externæ figuræ accommodatur, vires & qualitates omnes futuris & conuenientibus vñibus inseruiunt, nec in alium finem omnis illa externa forma concessa est, quam vt interior, & (vt cum Philosophis loquar) substantialis forma melius, perfectius, accommodatius perduret. Iam si oculos ad nostra conuerteris, protinus hæc vtraque forma, in Religioso instituto se sensibus ingeret: si enim quempiam occurrentem Religiosum offenderis, non secus quam bouem è corio, cornibus, corpore, sic mihi illum è vestitu cultuque corporis, licet moribus ignotum agnoscas, suoque illum Ordini, Benedictino, Dominicano, vel alteri tribuas: atque externam solam videras, quæ internæ & longè præstantiori, Religiosæ formæ exornandæ subseruiat. Internam autem illam, singulisque propriam videre, certaque descriptione complecti si velis, rem sanè arduam, meisque, vt quod res est fatear, viribus maiorem aggredaris.

Vniuersè quidem id mihi videor definire posse, formam vniuscuiusque instituti propriam germanamque eam esse, quæ vocationis eius proprio germanoque spiritu continetur, efficitur, eiusque natiua vi efflorescit. Spiritus autem ille, est quidam peculiaris vigor gratiæ, impulsu suo incumbens, vt animus virtute & habilitate multiplici, ad omnia illius vitæ onera perferenda, & munera vtiliter ac ex virtute perfungenda, imbuatur ac instruatur, idque omne aptè, & conuenienter illi statui fiat. nec tantum, sed, si vires ceperit, iucundè quoque, facillè atque constanter.

Hic

Hic spiritus à Deo datur, à Deo exoritur, & si quid aliud, precibus est postulandus, grata mente complectendus, sanctis operibus exornandus, confirmandus, & ad maiora prouehendus. Quod ut fiat, partes eius potissimas distinctius menti obijcere, in istisque comparandis operam omnem & industriam adhibere oportet: eas autem ut tibi obijcias peruestigà instituti leges, munia, labores, finē & modum, quid sit quod ad horum singulorum perfectionem requiritur, quid senserit instituti auctor, quibus virtutibus quasi fontibus suorum perfectionem emanaturam pronunciarit: cumque hoc totum in pauca, latius deinceps propaganda, contraxeris, fallor si non instituti naturam & primigenium spiritum verè perfecteque describeris.

Atque ut ne per aliena longius vagemur, tuæ quam profitendam suscepisti, Societatis Iesu spiritum in eo esse definitio, imò verò definitiō videtur Ignatius, ut qui verè perfecteque Societatis aguntur spiritu, Iesu Christi Domini nostri imaginem in oculis habeant, ad eius exemplar mores animumque fingant: & quoniam hoc exemplar est multifariam imitabile, hæc potissimè in se traducat, obedientiam iudicij voluntatisque quàm maximam, quæ esse tanta non potest, nisi omnis omnium rerum affectus exuatur, & vna regnet voluntas Dei: præterea salutis animarum zelus ita vigeat, ut nullo loco, regione, conditione circumscribatur, ut quanto cumque labores, ipsiusque vitæ pericula, exemplo Domini qui pro nobis vitam posuit, subire amet: sibi verò & mundo adeo sit mortuus, ut contumelias, ignominiam, malam famam, contradictiones, & omnis generis aduersa, eaque maximè, quæ opinioni, & apud homines existimationi contraria sunt, vehementer exoptet, cum eo tamen, ut culpa & peccato suo, nullam cuiquam ita malè sentiendi occasionem præbeat: sicut enim & zelo, & rerum ad sensum & naturam acerbarum cupiditati moderatur huius vocationis gratia, ut nusquam vel latum vnguam à prudentia & discretionē, cum quem dirigit, exorbitare patiatur. En tibi descriptum paucis vocationis tuæ spiritum, virtutem, & vim naturam, cuius perfectionem cordi tuo penitissimè in sculptam gerere oportet.

In hæc autem, licet verbis & enumeratione pauca, eò vehementius est intendendus animi conatus, quòd ab illis vniuersa status perfectio, mentisque tranquillitas pendet: cum enim duæ res inter se pugnantes, simul sine pugna & lite esse non possint, non poterit affectus aut amor vllus vocationi aduersus, non perturbare pacem eius hominis, in quo vigeat melior, & intus latens vegetior spiritus. Quod ipsum in Religioso instituto longè esse verissimum obseruo, eoque verius quo sincerius, nullaque penitus inuolutione, primi institutoris leges & statuta seruantur. Etenim credendum est, eiusmodi præstantiæ virum, familiæ suæ leges, quibus perfecta perennare posset, condentem, siue prudentiæ naturalis, finemque spectantis ductu, siue potius eius quo ista vocatione continebatur, spiritus incitatu, eas res sanciuisse, & in mores induxisse, occupatio-

tionum & laborum ea genera selegisse, conuictus & gubernationis eam formam descripsisse, ceteraque omnia ita temperasse, vt ad conseruandum augendumque uocationis spiritum, hoc est perfectionem in illo vitæ genere descriptam circumscriptamque, conspirent, cessantes urgeant, procedentes exerceant, perfectosque multa consolatione demulceant, numquam autem quietos esse patiantur eos, qui sensus mundi que illecebris adhuc capti, alienum à uocatione sua spiritum latenter fouent; sed tot spinis eorum circumsepian vias, ita vndique conatus infringant, tot eos procellis susque deque veritatura sint, donec eucto ciecto que qui venis infederat mundi veneno, purum & viuudum uocationis hauriant spiritum, hoc solo viuant, regantur & gaudeant.

Iam ergo quod initio volebamus, ope diuina confectum est, vt scopum tibi ob oculos positam habeas, quod tua omnis vita collimet, & in quem, prudenti virtutum, quasi sagittarum coniectu, intento cogitatu, directaque continui amoris linea pertingens, nusquam à decoro & perfecto aberres: sed eodem semper uocationis spiritu comite, duce, auspice tutus & latus, in eam virtutum arcem & consummationem transcendas, quod nullis, nisi admodum debilitatis, hostium incurfibus peruenire valentibus, de summa non nisi optimè sperare possis perseuerantia. Quis enim viuquam ab eo discesserit instituto, in quo plana & prona sunt omnia, cuius ardentissimo amore flagrat, vim genuinam possidet, tranquilla delectatione perfruitur, desiderata perfectione ornatur? Magna profus ista sunt, & quibusuis laboribus mercanda, votis exoptanda: & quoniam tanta sunt, facile persuadent, vt aliquantulum prætereà immoremur.

C A P V T XI.

Alia ad uocationis spiritu obseruationes.

HVnc uocationis spiritum, vt & ipsam uocationem, sic à Deo dari diximus, vt eius primitias, radicem, & initia, nullà nostrâ præcedente vel promerente actione laudabili, dare soleat: hoc autem ea conditione, vt donum illud, quasi pecuniam, multiplicato fenore reddamus, diligenterque vigilando, laborando, nitendo, in maius perfectionis augmentum perseueranter exornemus. Quare, cum otiosis, accepto incubare sit nefas, addo quæ ad roborandum illum spiritum plurimum conferant.

Ac primò quidem, cuiuspiam in eo vitæ genere præstantis, ac in primis institutoris, & quoniam de nostris agimus, B. Ignatij imitatio valet plurimum. Cum enim ab eo, veluti fonte & origine, tum institutum ipsum, tum reliqui de instituto omnes fluxerint, ab eo que spiritum hauserint, non priùs, neque amplius in alios exundasse credendus est, quàm ipse sibi abundarit: cumque

H

primus

primus luce diuina collustratus, totius istiusmodi vitæ perfectissimam ideam, sua in membra aptè distributam, suis coagmentatam partibus, viribus instructam, fini proposito accommodam, non mente sola, sed etiam descriptis vsurparisque legibus sit complexus, proculdubio, defixo in res tantas animo, tam multiplicia prouidente, tam ardua volente, mundoque & demoni renitenti oblucente; aliter esse non potuit, quàm vt is qui talis familiar caput existeret, totus exuberantia illius spiritus grauidaretur, illoque vsque adeo compleretur, vt eius fragrantissimum odorem quæcumque ab eo viro proficiscerentur exhalarent. Quare ipse mihi persuadeo, nihil minutum, otiosum nihil, nihil non obseruatu dignum, in institutoris Ignatij memoria esse, & ex eius cum factis, tum dictis, non adumbratam quandam, sed expressam, suisque numeris omnibus perfectam; verum in Societate Iesu Religiosi, imaginem esse deformatam, cuius ad normam quo propius accesseris, eo pariter perfectioni propior euaseris. Quod autem tibi, in eius instituto degenti, de illo dixi, idem alteri, aliud institutum amplexo, de alio institutore dictum cupio.

Verùm quæ sunt hominum, omittamus, vocationis tuæ gratiam, aut si maioris spiritum, subtiliter inspectemus, eiusque partes, naturam, decora, & adiumenta signatè obseruemus, & exinde quid cuique præponendum, qua via & methodo sit aggrediendum iudicemus. Vt enim in homine quidam est insitus vitalis & natiuus calor, cuius à conseruatione & vigore, tota hominis vita necessariò pender, eoque extincto cetera emoriuntur omnia: ideoque illi conseruando prouidus naturæ artifex Deus cor, iecur, aliasque potissimas partes, vt proximè ministras adhibuit: his deinde, vel integumenta, ossa & carnem; vel subsidia, manus, pedes, sensus; vel ornamenta, cutem, colorem, pulcritudinem attexuit. Ita in hominis Religiosi, quasi fabrica, videas mihi, vbi lateat spiritus ille vitalis, quo extincto non nisi putidum Religiosi cadauer exhorreas: at verò dum vegetus est, suos habet neruos & venas, quibus vigorem in omnes minorum partes diuidat; suas conseruandæ vitæ potissimas virtutes, vnde vegetetur; exercitationes varias, quibus roboretur, aut defensetur; ornatum item & decorum instituto consentaneum. Quod vt expressim ad tuum Societatis institutum contraham, dicam quod sentio, sic tamen vt in hoc meo sensu neutiquam abundare velim, cupiamque à quouis qui rectius & enucleatius senserit erudiri. Annon satius benè præeantem sequi, quàm malè præeundo in præceptis pertinacem hanc ambitionem, Domine Deus meus, à seruatorum tuorum cordibus procul amoue.

Primam ergo vitæ nostræ spiritualis, instituti que radicem statuo, sanctum D.N. Iesu Christi amorem, qui omnem aliam sibi officientem amorem expellat eo longius, quo perfectior & contentior fuerit; virtutes etiam, omnemque vitæ spiritualis consummationem eo copiosius infundat, quo se penitus in animi intima penetrarit: cumque hic amor & admodum sic efficax & otiosus esse
non

non possit, hominem quem occupauerit, in aliquem certum, diuinæ de illo prædestinationi congruentem, affectionis modum flectit, & propriam quamdam lucem sic menti insinuat, vt iudicationibus, ad finem vitæ suscipiendæ consentaneum, tendentibus imbuatur. Sic videas hunc D.N. Iesum Christi amorem eorum omnium qui ad Societatem Iesu diuina benignitate vocati fuerint, animos ita suis donis ornare, vt ex eo ad omnes instituti partes explendas expediti euadant: protinusque tria hæc, quibus huius instituti vita foueatur, ex hoc amore Iesu pullulent, nempe obedientiæ nullo personarum, rerum, locorum, laborum discrimine summus amor: Secundum, crucis, hoc est contentionis, ignominia, contradictionum, rerumque existimationi nostræ contrariarum, proque Christo Domino multa patiendi ingens desiderium: Tertium, honoris diuini apud omnes quam maximè promouendi zelus ardens, prudenti circumspeditione firmatus. His tribus, quasi vitæ primaria, quasi spiritui principali fouendo, augendo, decorando, cetera inseruiunt omnia. Quædam sunt, quasi vitales partes, quibus extinctis vitam spiritus emori necesse est, quales sunt castitas, paupertas, humilitas. Ossium instar sunt, magnanimitas, æternitatis memoria, rerumque duriorum & difficiliorem crebra exercitatio. Venas & fibras, quibus ad membra, seu operationes varias permeat vis interna, repræsentant sancta desideria, & sincera diuini honoris intentio. Multiplex in se ipsum disquirendi, & conscientia latebras vestigandi ratio, vicem sensuum bona prosequentium, mala explorantium explet. Stata & solennes variæ exercitationes Religionis propria, multitudinem membrorum vel motionum corporis referunt. Est retinendi, concoquendi, & alendi salutaris facultas, in oratione; noxia vero excernendi, in mortificatione. Mollitudinem carnis, qua duriorum ossium asperdo leniatur, fraternæ caritatis amicabile lenitas, multaque Religionis oblectamenta præbent. Exornat denique, & gratissima pulcritudine, totam spiritus vitam perspergit modestia, atque ita rerum diuersarum sancta conspiratione spiritualis hominis perfectio existit, tanto absolutior, quo pauciora desunt, & vigent singula.

Istam tu mihi absolutionem mentis oculis aspice, probeque perspectam in tuam animam traducere contende; sic tamen, vt in ea magis incumbas, & quibus ad reliqua manare vigorem oportet: non secus atque in corporis humanæque vitæ conseruatione, nihil quidem negligi, sed impari tamen sollicitudine multa solent prouideri. nemo prudens leuicula reuiuia, vel protuberantis extremo digito, vesicula causa, medicos accersuit, pharmaca exhaustit; prudentius ista temporis sananda committuntur. at imprudenter faceret, qui minimam in corde vulnerationem, non maximopere caueret. Quædam sunt in vita Religiosa minima, quæ licet negligenda numquam sint, leuiore tamen cura vel ex alijs quasi sponte manatura sperantur; at nihil est in paruis reponendum, quod ipsam Religiosæ vitæ radicem, vel partes

quasi vitales petat. De his verò singillatim agere prolixum foret, & à plurimis
tasse satis proposito congruens, sed non videtur omittendum quin de non-
nullis seu fundamentis, seu vitæ nostræ Religiosæ fontibus aliquid quasi in
transcursu nosem. In secundo operosius immorabor, cum & initio maxime
comparandum sit, & illud minus explicuerim.

C A P V T XII.

De securitate obedientiæ.

DE obedientiæ virtute & natura ita multa scribenda forent, & à plurimis
scripta sunt, vt videar mihi de illa merito tacere posse. Sed quando id
institutum aggredieris, cuius partes omnes, munia omnia, conseruatio, &
perfectio, vnius obedientiæ vi, apra & coagmentata continetur, perspe-
ctum tibi esse debet, quanta obedientiæ à te desideretur integritas, qualis,
quàm perfecta, in quibus, & quousque postuletur. Hoc vero non erit ad-
modum obseruatu difficile, si quæ B. Ignatius de illa præscripsit, quæ descri-
psit & tradidit, attentius euoluas.

Interim hoc tibi vnicè commendatum velim, vt credas, in vna obedien-
tia, tuæ salutis æternæ securitatem esse positam. Cuius vt rationes pluri-
mas omitam, hæc est meo iudicio firmissima: quòd quicumque obedien-
tiam Dei causa, Dei nutu, voluntate, ac propemodum iussione susceptam
sequitur; sic autem eam sequitur, qui Deo consultore, auctore, duce, Religio-
sæ vitæ institutum est amplexus; proculdubio Deum, cuius vicem perfungi-
tur, cuius personam homo iubens refert, Deum inquam, qui via, veritas
& vita est, sequitur. quare aberrare, decipi, emori non potest, nec potest cer-
tior vlla esse ad salutem via. Et quantos facit animos, Deum sui operis, otij,
negotij, studiorum, laborum instigatorem & impulsorem intueni? quan-
tum præsidij sibi à iussione, quasi à Dei voce, vendicat obediens, diuinæ li-
beralitatæ, copiosa, ijs quos ad opus euocauerit, auxilia largientis conscius?
quantum certæ fiduciæ, cum agnoscit providentissimi Domini sapientiam
decere, vt à recto & vtili fine numquam exeret, numquam nisi in no-
strum commodum cedat, quod diuinæ voluntatis nutu per Superiores indica-
to, susceptum vrgetur? Quod si probè ipse tibi persuaseris, omnem omni-
no propriæ & ab obedientia non excitatæ voluntatis motionem exhorresces,
pertimesces, & procul auerfaberis. vt enim omitam quàm in deuia, fallacia,
letifera deceptos abducatur, hoc solum quantum terroris est, quòd qui sua volun-
tate in partem aliquam permouetur, diuinam sibi opem certo promittere non
potest; quæ tamen quicumque destituitur, is omnibus casibus, hostibus, da-
mo-

mo-

monibus, tentationibus & peccatis iacet expositus. Atque vt quod sentio, clarissimè & rebus ipsis ostendam, faciamus, cuiuspiam negotij, itus, exitus, ambulationis, collocutionis, potionis, medicinæue hauriendæ occasionem offerri; si id vel præter obedientiæ nutum, vel contra, vel eo non expectato ausus fuero: sic mecum ipse ratiocinari, eiusmodi me, neque id ex vano, terroribus pautare debeo: Egone ista sine Deo sum ausus? Sanè ausus sum sine Deo, quando obedientiæ non consultâ sum ausus. At non consulto Domino, nonne à Gabaonitis deceptus est Iosue? nonne durus vxori Ieroboam, alium quàm Deum verum consulturâ, missus est nuncius? Deo non auspice, quid non cedit pessimè? res prosperæ in aduersas, iucundæ in tristissimas, vita ipsa in mortem ibit. Sine Deo neque vtile, neque oprandum mihi potest esse quidquam; insidiosa, periculosa, exitialia sunt omnia. Sanitatem, quietem, scientiam, honorem, vtilitatem, Deo istæ non ducente, quæsiui; ecce inde mihi inualetudo, perturbatio, ignorantia, ignominia, damna multa creabuntur. Et cui melius, cui tutius & fidentiùs, quàm Deo meo possum, & verè debeo dicere, In manibus tuis sortes meæ? si me illi totum reliquero, ille de me toto benignissimè consulat; vbi me illi subtraxero, meæque incertæ prouidentia commiserò, ibi necessario præsidio nudus, illudentis dæmonis fraudibus ludibrio exponar; perdam, & perimam, quorum salutem non præscripto ab obedientia labore quærebam; euertam negotium illud omne, quod exquisita propriæ voluntatis industria, ex voto confectum volebam. Sic mihi, nec immetitò, ex aduersum ibunt omnia, Deo per obedientiam non afflante; at secundo cursu & æternitati frugifero fluent, quoties aspirante ad Superiorum vocem numine, sponforem quodammodo & vadem felicitis exitus, ipsummet laboris auctorem Deum inuenero.

Ita verè est, ac vehementer optarem Religiosis omnibus, vt verissimum, ita persuasissimum esse, ingrati admodum, sed & periculosè id omne ab eis suscipi, cuius non sit auctor obedientia. Erenim cum ab optimo Domino Deo nostro, in eam felicissimam vitæ sortem vocati sint, vbi rerum omnium agendarum initia, progressiones & absolutio, Deo per Superiores excitante, promouente, perficiente speranda sunt: vbi posita omni de se suisque sollicitudine, cogitatum iacent in Domino, qui eorum qui sibi confidunt, res omnes paternâ prouidentia lenissimè in fines optimos destinat: quid aliud, in eiusmodi vitæ genus eos vocando præstitit, quàm quòd singulari beneficio à sua ipsorum incertissima curatione dimouit, insitque sui securos, absque omni sollicitudine, se diuinæ prouidentia tradere, quæ vicissim in tutelam semel à se receptos, numquam (nisi voluntarij recesserint) in errorem induci, vel tentatione superari sinet. Nunc autem, cuius vel insipientia vel temeritatis est, in periculossima procellosi huius sæculi iactatione, tanta nostra excitate, infirmitate & inconstantia, prouidentissimo, eodemque fauentissimo Deo relicto, nostris

imbecilliorum & ignauissimorum viribus nitentes, industriæ fidentes, vtrò ad clauum assidere, & æternitatis gubernacula occupare? Heu miseram nauigantis conditionem! quàm præcipiti cursu fertur in ruinam! latentes non vitabit scopulos, Syrtibus absorbebitur, vel miserandum in modum quassa nauis marinis præda fiet belluis. Ista conditione nauigas, quisquis vel ad breuissimum momentum, tuæ voluntatis ductu in Religione nauigas; diuina gubernatione despecta, tuæ ipsius regetis: quæ dum regetis, teque solo, arundineo baculo, niteris; potes ne quietis partem vllam capere, nec expandere, te nudum tot circumfrentium hostium inimicis telis exponi? Quid? quòd non solum non fauentem, sed iratum habes Deum? quàm enim Religionem ipsam suo in flore cupit conseruatam, tam debes pertimescere ne te velit perditum. quippe neruus, vigor, vita Religionis ipsa est obedientia: quàm cum labefactet, elidat & euellat propriæ voluntatis vsurpata libertas; eodem etiam impetu Religionis totius; vel quantum in ipsa est; vel quoniam à paucis ad plures facillè serpit malum, neruos, vigorem, vitam omnem labefactat, elidit, euellit. Eadem igitur prouidentia potentissima vi, qua Religiosi Ordinis conseruationi incumbit Deus; eadem credendum fore, vt Religiosos propriæ voluntatis amatores, atque ad eam Religionis euersores, idem Dominus auerteret, impugnet, ac denique, nisi ad saniora reuertantur, iusta seueritate disperdat.

Præterea, certissima & indubitata fide fatemur, nihil vlla in re virium esse, nihil efficaciam, quod non à Deo sit, conseruetur, & (si quando agat) illo adiuuante agat, & vegetum sit. Nec tamen Deus, quasi lege dicta, ita creaturis ad illarum efficaciam exerendam adesse cogitur, vt non liberrimè, quando sapientissima ipsius bonitati visum fuerit, vel earum conatum infringat, vel effectum sustineat, vel per illas diuertum aut etiam maius quiddam efficiat. eiusque rei exempla per frequentia licet animaduertere in consilijs, industria, labore, opere plurimo & vario, vbi non solum diuersissimos exitus; sed & non raro infelices sortiuntur, quæ pari vel etiam maiori industria curata fuerant. tantaque istius varietatis (postquam eadem omnes causæ naturales adhibita fuerint) nulla verior, vel salutis nostræ conuenientior ratio reddi potest, quàm si in primæ, vt liberrimæ, ita prouidentissimæ causæ voluntatem, cuncta referantur. Sic igitur habendum est; cetera omnia, sine Deo nihil posse, Deum solum sine ceteris, imò ceteris omnibus contra tendentibus, quiduis posse. quare in eum, vt supremum omnium dominum; vt omnium potentem, spem omnem & fiduciam reponam: eius nutu, voluntate, obedientia si regor, (regor autem cum ab ijs regor qui vicem eius funguntur) nihil erit quod ad vtilitatis, iucunditatis & salutis meæ commoda maiora non conspiret; at si ab obedientia recedo, non dubium quin auxiliatrice Dei mei prouidentia, sese causarum

crea-

creatarum implexionibus insinuante, easque vbi libuerit insecundissimos exitus infectente priuabor: alliciam fortasse quosdam vt me diligant; at de repente amorem excipiens offensusiuncula, in graues inimicitias desinet: permouebo non neminem, vt à praua consuetudine respiscens, ad meliorem frugem redeat; at mox veteris voluptatis dulcore inescatus in pristina relabatur, sicutque hominis illius nouissima deteriora prioribus: languorem aut morbum corpori insidentem, remedio præter obedientiæ præscripta quæsito depellam; at vel succedet grauior alius, vel ipsa illa corporis valetudo inualerudinem animæ creabit. sic in ceteris omnibus quæ me ipsius voluntate perfecero, futurum credam, vt retro in meam perniciem lapsura sint omnia, vel saltem frustrante conatu, Deoque non adspirante, in irritum sint casura. O quàm multis improuisis casibus, & quæ perennatura videbantur, subito conciderunt; & quæ penitus desperata putabantur, erecta sunt! quàm sæpè quibus minimè rebamur consilijs, vel disiecta, quæ nolebamus, vel quæ volebamus constabilia suspeximus! Nihil igitur vndecumque tutius, beatius, optatius est, quàm incertæ & erranti & infirmæ humanæ prouidentiae despondendo, certissimæ, sapientissimæ, potentissimæ, obedientia duce, diuinæ prouidentiae adhaerescere: sic tibi omnis creatura militabit, sic tuis omnia votis obsecundabunt.

CAPVT

*Alia nonnulla qua ad amandam obedientiam &
cognoscendam faciant.*

*Lib. 14. de
Civ. 6. 12.* Sed pauca quaedam de tanta virtute addamus: & id sit primum quod D. Augustinus breuiter, ac significantissime de obedientia sic eloquitur, *Quae virtus in creatura rationali, mater quodammodo est omnium ceterosq; virtutum: quandoquidem natura rationalis sic facta est, vt ei subditam esse sit vtile; perniciosum autem, suam, non eius a quo creata est, facere voluntatem.* Cui consonans Magnus Gregorius lib. 35. Moral. cap. 10. multa late & praeclare de obedientia disserit. Diadochus vero, *Obedientiam, inquit, esse omnium virtutum introducentium principem exploratum est: repudiat enim arrogantiam, parit autem nobis humilitatem: vnde ianua atque aditus caritatis in Deum efficitur, is qui libenter eam amplectuntur.* Et mox addit, obedientiam omnes nobis virtutum vias absque errore demonstrare. Quam in sententiam; & plura praeterea lectu dignissima gradu 4. Ioannes Clittacus; quem tamen auctorem, vt scientiae in vita spiritali reconditissima, non facile ab incipientibus & Nouitijs in manus assumi velim, perfectiorum, & eorum est qui sensus exercitatiores habeant.

in affect.

doctr. 1.

At non est vnum illud praetermittendum quod ab illo verissime dicitur, in hoc obedientiae sanctae cursu, vnum & solum latere scopulum, *id est quod dicitur, seu sui moderationem, cum sibi quisque idoneus ad se regendum & moderandum videtur. Est enim, inquit, obedientia, numquam sibi, ne in his quidem quae videntur optima vsque ad consummationem vitae credere.* Beatus vero Nilus praeclare monet, vt obediens vel sit instar corporis quod & animae obedit, & ab anima vitam & functiones accipit, vel instar materiae quae artificio, eudenti, recudenti, ad infima, ad summa adaptanti obsequitur. In cuius rei commendationem multus est varijs in locis Basilius, nolens eum, qui semel suae gubernationis alium voluerit esse arbitrum, sibi aliquid quasi bonum eligere, ac prorsus omni cura polita, alienae se potestati curaque committere, propensioribus animis amplectendo infima, sed neq; in speciosiori munere reluctando: asserens omnem voluntariam rei impositae fugam, quandam sui ipsius in libertatem vindicationem, alienique imperij detractionem esse, veramque humilitatis specie superbiam. Et vero vt non verbis tantum, sed & rebus id ipsum asserentem spectemus, occurrat quid de eodem B. Basilio memoriae prodidit Dorotheus: Obibat aliquando suae deditae disciplinae monasteria vir beatus, in id incumbens, vt omni spiritus infirmitate depulsa, magna omnes contentione ad perfectiora contenderent.

Hic

Hic in primo cuiusdam laudati cœnobij ingressu, eum qui eunctis præerat, & Abbatis munere fungebatur, interrogauit, Quem suorum crederet saluandum? at alter, nihil cunctatus, respondit, Credere se, saluandos omnes. ô nobilem cœlo destinatorum cœtum! Sed vrget, vnum aliquem, de quo præceteris probe fidat, sibi designari: fecit Præfectus, & quemdam, per omnia Superiorum dictis audientem, nominauit. Ergo periculum eius facturus Basilius, eum euocat; iubet aquam deferat, defert; tibi pedes lauet, lauat; tum deinceps, assidere suo loco hominem iubet, continuo sedet; aquam defert Basilius, pedes illi lauare constituit, id ipsum nihil reluctans patitur; altera quinetiam die, se ministro, Sacris illum operari iubet, & ne verbulo quidem detrectans, veneranda mysteria peregit. Tantam verò in parendo sinceritatem vsque adeò probauit Magnus ille, vt ex eo peregrinationis, & rerum agendarum, illum sibi socium & comitem esse voluerit: tantum in obedientia momentum esse credidit, tanti docuit obedientem esse faciendum.

Quoniam autem obiter & ad scopi propositi finem hæc virtus est mihi perstringenda, duas tantum Gersonis addam sententias rebus magis turgidas, quam verbis floridas, & verè dignas quæ seridè penitentur. Ad quemdam Religiosum scribens, ita loquitur: *Consideret Religiosus quoniam Deus honorum nostrorum non eger: ac proinde melior est obedientia quam victima. Propterea censei debet pro regula generali, illud esse melius, illud pulchrius, illud nobilius, illud vtilius, delectabilius & honestius, quod est obedientie proximis, sit licet illa res in qua obeditur vilis, abiecta, turpis, inuitilis, laboriosa, vana, sulta, quantumlibet inhonesta, solo peccato excluso. Exemplum habemus in Domino nostro Iesu Christo, qui sacerdotali & regio genere, ac spiritu prophetico insignis, nudis ambulabat pedibus, alijq; maxima humilitatis gestu se deiecit, hanc existimans summam nobilitatem, videlicet Deo Patri obedire. Sed & idem alio loco plura docet, quæ cum vtilitatis plurimum contineant, obseruabo summam potissima: Notandum, inquit, quod persona deuota, quæ circa curam rei familiaris, & Tom. 1 in 12. consid. ad quemdã Religiosum consid. 3. exerc. deuot. nari ad habendum talem pacem, tranquillitatem, & puritatem cordis, qualem persona simpl. soli Deo, & spiritualibus vacans potest & debet habere. Nec Deus requirit hoc à tali. — Ad hoc enim conari nimium esset signum superbia, & labor inanis, perditio temporis inutilis. Ergo persona sic exterioribus occupata, pro sua & aliorum salute, ex diuina haud dubium prouidentia, non tristetur multum, si deuotionem tantam non habuerit, quam tam libenter haberet, & qualem alios habere considerat. Impleat ipse tantum fideliter ministerium suum ad quod Deus vocauit, & satis est. Pergit docere quam omnes in eodem Christi mystico corpore, non sibi sed toti corpori seruire debeant, sibi que magis seruiant, omnibus seruiendo, quam si sibi solis. Nemo ergo, inquit, deputatus operibus inferioribus desperet, nullusq; intendens maioribus, superbe se eleuet. Quia omnia in Christo Iesu Domino nostro erunt nobis communia. Additque rationes apprimè notandas, nempe quod neque omnibus profunt omnia, nec omnia pos-*

sunt omnes, unde fit vt desideretur nonnumquam, quod perficere queat, vel etiam quod tentatum noceat: Itemque quod humano conatu, nemo potest sine Deo quidquam efficere, quis autem nouit cui, quando, cuius operis gratia, diuina bonitas, nostris conatibus vim insinuare, fauoremque velit adipiscere? *Sic ergo, concludit, quilibet contentus de situatione sua in corpore Christi mystico, etiam pro quocumque reputetur membro infimo, & studeat fideliter agere in ea uacatione, qua Dominus eum uocauit. Pergensque ea subdit, quae propter vsum frequentem occurrentem non potui quin referrem, instituta quidem disputationi non necessaria, percommoda tamen & perutilia. Ex praedictis, uerba eiusdem accipe, apparet error illorum, qui in Religionibus ex obedientia deputati ad exteriora, officia sua cum murmure, & inuoluntarie, imò quandoque uix ex coactione, & per consequens, negligenter & infideliter implent; spiritualia sibi furtiue, contra bonum obedientiae, ultra quam ad eorum statum pertinet usurpantes, & id quod aliorum est, superbe sibi uindicantes, quodque suum est negligentes; & sic, & istud, & illud, non solum saluti suae infructuosum, sed & saepe per propria uoluntatis & inobedientiae uitium, damnosum facientes. Apparet quoque ex praemis, quod incaute agunt nonnumquam Religiosi, modicam compassionem cum suis fratribus ad exteriora explenda deputatis, si quando in spiritualibus minus promti inueniantur, habentes, ipsos temere quandoque tamquam inuictos, non solum corde diiudicantes, sed, saepe gladio linguae suae detractoris percussientes; non attendentes illud uulgare prouerbum; Pluribus intentus minor est ad singula sensus. Nec recogitant, quod si ipsi explere deberent talia, scilicet temporalia & spiritualia, neutrum horum facere forte rite possent. Neque aduertunt, quantum deberent esse Deo & hominibus grati, quod ipsis ad seruendum Deo, in pace & quiete ordinatis, alij coguntur seruire cum multa fatigata & tribulatione, & Deo, & sibi, & alijs: & quod ipsi, uelut domini, recumbunt; alij, uelut serui eorum ministrant ipsis, & in temporalibus de necessarijs eis ministrare habent. Timere deberent hi tales, quod spiritualium operum suorum fructum, non ipsi, sed alij, officiales scilicet exterioribus occupationibus propter eos detenti, apud Deum iustum iudicem percipient, propter suam potissimè ingratitude, qua Deo maxime in nobis displicet. Haec tenus Gerlon.*

CAPUT XIV.

Quam integrè & sincerè suis se Praepositis oporteat credere.

Estin obedientia admodum obseruatu necessarium, ut Superiori tuo quasi Deo te totum credas, nullamque uel tenuissimam diffidentiam leuem umbram tibi sinas inferpere: hoc enim est uenenum, haec pestis, qua nulla capitalior, nulla exitiosior fingi potest; nulla, ubi semel insederit, difficilior expugnata. vnde cum-

decumque fouendo malo captantur argumenta; benè, malè; gratè, ingrati; lè-
niter, duriter imperatum aut actum quid fuerit, habet animus maleuolentia
saucius, vnde omnia in prauum, suspitione proritante, detorquet: vbi exaduer-
sum, si beneuolentia, si fiducia in Superiores adest, iucundè excipiuntur omnia,
diligenterque & alacriter, non tantum ad deman data decurritur, sed lata subti-
lique sollicitudine, nutus quoque & desideria vestigantur, vt expleri etiam ipsa
possint. vsque adeò in omnem partem valet amor. Saluberrimè igitur præcipit
Climacus, vt, cum ingressi fuerimus obedientiæ stadium, nihil planè instituto- *Gradu 4.*
rem nostrum dijudicemus; non locum, non ingressum, non initium, cogitationi
contra illum demus.

Hoc vt fiat, condocefaciendi sumus, vt placidissima & æquissima mente,
quidquid à Superiore profectum fuerit, amanter amplexemur, putemusque di-
uinæ providentiæ impulsu, ac sancti Spiritus afflatu incitatum, ista excogitasse,
voluisse, mandasse: futurumque vt sine optatissimo, & ad Dei gloriam accom-
modatissimo imperata concludantur. Cum verò Dei personam Superior referat,
ipsumque quodammodo Deum representet, non minore, certè vigilan-
tiore conatu (proniores enim ad id natura sumus) illicò auersari, & ne quidem
responsione dignari debemus, quidquid fortè in sinistram partem de Præposi-
to quacumque probabilitate suggeratur; nec secus id auersandum est, peni-
tusque de memoria delendum, quam cogitata blasphema, de Deo Sanctisque
occurentia solemus.

Si quid à te fieri, quopiã te ministerio occupari iubeat Superior, simpliciter id
perficere cura; rei præscriptæ intende, nec cur præscripta fuerit inquire. Si oc-
currerit, Propter eiusmodi meã imperfectionem, vel in experimentum, vel quia
hæc aut ista dixi, aut feci, eiusmodi incentore, in talem finem, ista mihi impo-
sita sunt; caue id genus deliramentis insuescas. plena sunt vanitatis, falsitatis, in-
anissimæ, sed & sæpè iniuriôsæ, suspitionis. ah, quoties incertæ coniectationis
opinionem, dum subtiles aliqui videri affectarunt, Religiosa omni quiete, va-
nissimis vmbis externati, exciderunt! Sed neque in alijs vllis rebus, vel curio-
sè omniscium, vel agendorum coniectorem te esse velim. Quid istud rei? in-
quis. vtinam id ne vnquam sciveris: ne quo tamen casu scias & non caueas, vi-
tium explico, opinione mea maximum, at eiusmodi, vt, nedum in sæculo, vix
etiam à Religiosis quibusdam vitium esse credatur. Vno verbo, Vitium istud, est,
coniectoriã facere, seu maus, coniectorem te, & secretorum perscrutatorem
venditare. Hoc multi factitant, sciendi que præstantissimã & diuinitus homini
inditã propensione, ad nugacissimam, & non rarò peccatis inuoluram curiosi-
tatem abutuntur. Quid enim? citatis equis pertranseat vir nobilis, adueniat Cõ-
filiarius, euocetur, conuocetur Magistratus; continuò ad coniectationes recur-
runt, quid noui acciderit, quid negotij interuenerit, boni an mali aliquid por-
tendatur, multa conferendo suspicantur, inquirent, explorant. Nec secus in

Religiosis; adueniat alicunde nouus, videas mihi illico nouarum rerum cupidus istos, aure sitiente assidere, imminere, vigere, fatigare aduenam, dicenda, tacenda importunè sciscitari, & ad ea quæ que quæ nesciat, seu narranda, seu fingenda cogere. Vacat munus aliquod: de successore coniectant, regiones peragrant, hunc aptum, ineptum istum temerario iudicio definiunt. Remouetur quis à munere? causas rimantur, deq; suo, vbi aliud non suppetit, cerebro cõfingunt: illis si placuerit, ad maiora prouehendum; si minùs arriserit, in ordinem & meritò redigendum sueclamabunt. Mutationes aliquæ personarum, aut munerum si sunt, nempe id à se longè antè præuisum dicitur: norit quid quisque, quo loco, qua hominum adgratulatione, quibus de causis, quo fauore, qua offensione versetur. Itane ad hoc illis datum est intelligendi munus, vt diligat vanitatem, & quærant mendacium? vt mentis ad æterna prognata vigore nugari in musculorum inanitate exhauriant? breuis est vita, angusto limite humani ingenij vis coercetur, quamplurima sunt auditu, lectu, scitu pernecessaria, quibus vestigandis, ne multorum quidem hominum multe sufficiant ætates; huc vis ingenij, huc est omnis industria deurgenda. Quid ergo? Augustinum audiamus, qui epistola quadam, amicè amico loquens, ait, *O vtinam possem assidue tibi aliquid dicere: Id autem aliquid est, vt curis exueremur inanibus, & curis indueremur vtilibus.* Sed propius in rem nostram B. Ignatius, dum vnumquemque suorum monet vt sibi & muneri suo attendant: quidquid de se atque alijs consistendum erit, tamquam de manu Dei expectantes. Qui sibi, qui suo muneri totus intenderit, qui sui, qui aliorum omnium curam poluerit, qui non humanis artibus, sed occulta diuinæ providentiæ potestate omnia gubernari crediderit, indeq; vitæ suæ sortes expectarit, profectò numquam se istiusmodi suspicacæ sciendi audivitate corquebit.

Epist. 63.

Et sanè hac diuinæ providentiæ sancta suspectione, integraque in eam fiducia, adeò firmari debet omnis in obediendo securitas, vt hic sit quasi cardo, quasi firmissimum fundamentum, quod nulla arte, nullo errore, nullo cuiusquã vnde cumque obnitente molimine labefactari queat. Sed multa in hanc sententiam in libro de obedientia suo loco reperies.

Reuertor ad id vnde digressus fueram, nempe vt æqui semper bonique consultas, quidquid de te, deque rebus omnibus statutum fuerit, neque vllas rerum imperatarum causas, vel coniectando comminisci, vel cogitâdo reuoluere consuecas, vbi maximè causæ illæ vel odiosæ essent, vel in prauos aliorum affectus derivarentur. Esset autem præcæteris illa propè dixerim letaliter noxia, qua fingerem, de me hoc vel illud à Præposito statui, quod aliàs, dum simpliciter & cãdidè mei animi statum illi indicavi, quosdam meos defectus aperuerim, minùs grata quædam dixerim, quæ postquam memori mente recondita seruauit, nunc demum dissimulante, caprata oecatione puniat, vlciscatur, persequatur. Exitialis est hæc cogitatio, nec in Religiosum animum admittenda: quàm multa, quàm variis ignotisq; causis, in commodum subditorum imperantur, quæ cum blan-

blandissima sint, hac tamen insidiantis dæmonis deceptione, amarissima redduntur? certè qui Superiorem patrem, qui amantissimum filiorum, qui non proditorum eum & Religioſis peſtem, non omnem Dei timorem poſuiſſe crediderit, inducèntne in animum id ab eo tantum facinus excogitari poſſe, vt amicum, vt fidentem, vt ſua prodentem, vt filium ab ipſa Religione, quin & à Deo fidei ſuæ commiſſum, fraudulentis artibus perdat? Quis non perfidiæ crudelitatique; tanta rrimen exhorreat, putetque vix in hominem, nedum Chriſtianum, Religioſum, Superiorem, cadere poſſe? & erit qui illud alteri, imò etiam illi quem vt Dei perſonam gerentem venerari debet, temeraria ſuſpitione auſit affingere?

Vtùm nihil eſt cur pluribus agā: ſi quidem in te noui, alieniſſimū te ab iſto vitio noui, procliuemque; vt omnia mente optima ſuſcipias; eouſque; vt iam rebus ipſis, quod iam dicturus ſum, ſapè præuerteris. Illud autem eſt, exiſtimare me, boni Religioſi, Deoque; præſidentis eſſe, omnia ſua Confefſario, Superiorique ſuo, tanto animi candore reuelare, nihil proſus vt clauſum teneat, aded vt ne quidem ſacraſſimo Pœnitentiæ ſigillo arcanum vllum ita regi velit, quin inde regi, inde quoque ad ſuam gubernationem cognitio & ratio à Superioribus peti poſſit. Sed hæc tanta, tamque libera reſectio, nemini præcipi, multis poteſt conſuli. Quid enim? ob mea me peccata ſuſum deorſumque; verfabunt? ab omni gratioſiore munere repellent? durius aliquid, humilius, contentius imperabunt? quidni faciant? poſſumne indignari ſi pro meritis tracter? æterna ſupplicia pro meritis, leuiſſimis opinionum vmbriſ conſternabor? & verò, ſi Deo nitor, ſi à Superioribus omnia velut à Deo excipio, rerum mearum curatore Deo, quid expaueſco? conſultiſſimum eſt, vt rationes omnes meas, cogitationes, affectus Superiori recludens, me totum ſi fieri queat prodigam Deo meo, & penitus effundam: certò ſcio, tenuitatem meam liberalitas diuina ſuperabit, ſi, quod tanta bonitas meretur, me illi integrè committo, imenſos, quos non mereor, gratiæ theſauros, plena in me manu effundet. His animis, hac fiducia, conſtanter, perſeueranter, in quemuis Superiorum vttere, nec vllis obtrectantium ſuſſuris, aut ſuſpicionum coniecturis, ab ſancto iſto propoſito, te vel minimum dimoueri ſine. Forſan erit olim, vbi virtutem tuam periclitaturus prudens animarum gubernator Deus, tam inexpectatò res inuolui, ita tui gubernationem permiſceri, aded parum beneuolè & æquè te haberi, vel permittet vel faciet, vt propemodum iuſtiſſima ratione, certique; argumentis de quouis amiciſſimo diſſidere poſſe videaris, animique ſic apertè, ſic candidè reſecti pœnitere incipiat: accedet quinetiam, ad intendendam pugnam moleſtiam, vt redundantem, & labores omnes edulcantem gratiæ ſuæ ſuccum deneget Deus, occultoque; tantum, nec foras erumpete auxilio te ſuſteter. Tu verò hinc murus ahencus eſto, tantoque; magis caueto ne abs eo quem ſemel preſſeris, virtutis gradu vllus te tempeſtatis turbo dimoueat, quanto de futuris aliquando inſultibus præmonitus, arma-

tiorem & præsentiore animam afferre debebis. Tunc existima, illud te ipsum probandi, fortiterq; de præliandi tempus aduenisse, quo & exercitium virtutis intendas, & quam curta tua sit supellex, Deiq; tibi gratia necessaria, & ardentissimis votis humillimè imploranda cognoscas. quod ubi perseverando perfeceris, auribusq; amore obedientiæ circumseptis, venenatos omnes susurros exploseris; tum verò latissima rerum omnium facies, serenitas priore tranquillior, verissimeque pax illa Dei quæ sensum omnem exsuperat, animam tuam iucundissima dulcedine delinitam fouebit. Hic ergo esto Superioribus fidendi modus, ut in eo ne sit modus: idque commendandi sic à me finis fiat, ut eam exercendi, nec à te, nec ab vlllo Religioso finis fiat.

Maioribus his de obedientia præceptis, frequentioris exercitationis unum addo, Ut ne quid facile à Superiore petieris, præter ea minima & vulgaria, quæ passim peti & solent & debent: & si quando petendum fuerit, tum verò non tam petentis & impetrare nitentis, quàm Superiorem consulentis speciem tuam præ se ferat oratio. quod consequeris, si non quidem institeris ut vel ambulare, vel negotium aliquod procurare liceat, sed perpena ratione cur id postulandum putas, Superiorem adeas, clareq; & neutro indicata (si de negotijs agitur) animi propensione dicas, eiusmodi tractandi negotij occasionem & rationem occurrere, probaretne ut eius causa huc vel illuc adires, ista vel illa susciperes? Tum verò vel affirmatè, aut concedet, aut negabit, vel interrogando in hanc aut illam partem obiiciet: si hoc postremum, respondebis quod æquū fuerit; si prius, affirmationi aut negationi acquiesces, existimans illud ipsum de quo nihil inquiri, nihil dubitat, illi fati esse notum, & peculiari Dei instinctu in illam partem ferri. Video equidem, in tanta quanta est hominum, rerum, temporum, varietate, esse ubi hos agendi loquendiq; modos obseruare minùs oporteat; at certè ut plurimum, & ubi certarum rationum vis inde non abduxerit, obedientiæ decorum, & Superiorum obseruantia, exiget ut feruentur.

Ut verò pacata & obsecundante mente id quidquid responsum fuerit excipias, conferet plurimum, si tibi antè persuaseris, partè eam in quam propensior es, tibi esse denegandam, addita quinetiam obiurgatione peracri, quòd in eam mentem & postulationem veneris: idq; meritò, ob eas quas antè excogitabis rationes, vel, si tibi nullæ occurrant, ob eas quas diuiniore luce & sanctiore impulsu, Superiorem animaduersurum putabis: eiusque negationem cum gaudio excipies, credens per eam fieri, ut ne quo improuiso & latente dæmonis laqueo induaris. solent enim, vel in sanctis operibus, latè plurimi, ac etiam vnde minùs credidisses, inde intricatiùs implecti. Plura non addo, opportuniùs enim aliam in dissertationem hæc referuo; vehementer tamen hoc postremum ut summoperè ad perpetuam æquabilitatem conducens, & alacritatem in obediendo conseruans, commendatum velim.

Sed sanctorum Ægypti Patrum nobilissima sententia caput hoc concludamus.

mus. Pronunciant enim monachum nullatenus iram, tristitiam, spiritum fornicationis *Vita 88.* posse superare, qui prius per obedientiam suas voluntates mortificare non didicerit; sed nec *PP. p. 3. c.* humilitatem cordis veram, nec cum fratribus concordiam, nec in monasterio perseverantiam posse retinere. Ita quidem illi: unde videas quàm verè, & quantas vir obediens loquatur victorias: quamque nihil agat Religiosus, qui hac minùs obseruata, postero in alijs labore fatigatur.

CAPVT XV.

De propria voluntate ressecanda.

MVita passim hac de re in obuijs & optimis auctoribus reperies, pauca saluatim, quæ memoriæ recurfabunt accipe.

Gerfonis illud vtilissimum: Pro quadam regula generali tenendū, vt omnia ad qua *Extremo 1.* voluntas cum quodam impetu & vehementia, sine praua deliberatione inclinatur, quan- *con. pusill.* tumcumque appareant bona, habeantur suspecta: quia communiter sunt motus sensualitatis & passionum, quibus hostis antiquus persapè se immiscet. Cuius axiomatis vsus, & ad prudentiam vtilitas, & ad perfectionem securitas, latius propemodum spectat, quàm credi valeat: eiusque rationem è dicendis haurire mox licebit.

Generatim quoque præcipit D. Bonaventura: In bonis & indifferentibus, alterius *Cap 4. de* potius quàm tuam stude adimplere voluntatem: imò semper in exterioribus actionibus te *remed. de* studeas abnegare, aliorum beneplacitum affectans cum omni vigilantia in licitis adimplere, *fectuum.* & hoc circa omnes, maximè circa Superiores studeas exhibere. Ita quidem ille. Cuius præcepti rationem si vestigare volumus, non eam tantum & quidem optimam, reperiemus, quòd vsu & frequentata exercitatione, ad iugum perpetuò ferendum aptanda sit voluntas, ipsaque consuetudine, tam ad parèdum prompta reddatur, quàm ad imperandum, & aliena imperia detrectandum, naturæ vitio soler esse procliuis. Sed est quoque eiusdem rei alia altius repetenda, & in primis notanda ratio, nempe vt decorè, & suscepto vitæ instituto còsentaneè viuatur. Religiosa enim vita, vita est quæ alieno nutu imperioque traducitur, seque totam alteri quasi nexu & mancipio tradit; æquum igitur est vt quidquid ab homine religiosè viuente proficiscitur, nihil habeat quod suum sensum, suos proprios impetus redoleat. Intuere, amabo, viros illos, qui sibi quiduis arrogant, quid verba eorum, quid facta sonant? quodcumque in aspectum vel auditum inciderit, continuò id iudicant: domum alienam ingrediuntur? hæc benè, ista malè sira sunt. aliunde gesta referuntur? hæc prudenter, ista imprudenter admissa: ipsius etiam Ecclesiæ & regnorum gubernatio iudicatur: sibi contradici nolunt, in suam alios sententiam instando pertrahunt, summumque votorum illis est, si, quod volunt, hoc agunt; hinc illis perpetuum est in ore, Sic volumus,

lumus, sic iubemus, in eoque auctoritatis eximiam quandam vim latere putant. Id verò vnde est? nisi ex eo quod pulcrum & valde singulare crediderunt, videri verè dicere quod quidam, Iudicia, linguam nostram, magnificabimus, Labia nostra à nobis sunt, Qui vester Dominus est? Tu verò, Religiose, qui nihil tui habere te profiteris, qui & iudiciū & voluntatem tuam, sanctissimo Deo tuo in Superiorum manus tradidisti, apertè quod professus es profiteri, emissiq; semel verbi veritatem, omni sermone, omni opere affirma, nihil eorum quæ in oculos, quæ in aures & sensus incurrunt iudica, hoc benè & ex arte factum aut secus, commodum aut incommodum, vtile aut detrimens, vel aliud eiusmodi dixeris, ne cogitaris. Hoc volo, istud nolo, non tantum loquendo, sed multò magis in agendo, etiam in leuissimis & quotidianis, velut scopulum cauero, aliorum semper, vbi licuerit, voluntati consentiens, tuæ semper obnitens. Hoc si præstiteris, verè mundum omnem, & quod in mundo tibi carius & proximus est, te ipsum exuisti.

Quæst. 138. comp. Fugienda igitur quantum in nobis est omnis propria voluntas. Cùm enim Dominus dixerit, inquit Basilus, Descendi de celo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius qui me misit Patris; quidquid secundum voluntatem propriam quis fecerit, hoc, facientis quidem proprium est, verum à pietate alienum. Sed præ cæteris vtilis est in hanc rem Dorotheus, à quo plura doceri expediet. hic igitur ita doctrinam præcipuam loquitur: Dimisimus mundam, dimittamus pariter & eius affectiones: amor enim nimius & immoderatus, plerumq; nos ob vilia & tenuia iterum colligat; nosque cæci & miseri vix aduertimus. Si liberari perfectè volumus, & ab hoc seculo discedere, oderimus imprimis voluntatem nostram, & sic breui diuino præsidio ad impassibilitatem animi perueniemus: nihil enim adeo hominem ad hoc adiuvat quam sensus suos odisse. Atque ita sese habet hæc ratio ad omnem virtutem, ut si viator iter aggressus scipione inuento cui imitatur, iter magis acceleret, & præoccupet viam: sic enim qui viam hanc incedit, si propriam voluntatem abscondat, abscondit & pristinas affectiones, quibus præcisus sit Dei opere omnino impassibilis. Nec quisquam hoc putet arduum, & impossibile, cùm breui compendio & spatio quis possit se ipsum (si velit) decies abnegare; quod quo pacto fiat edocebo. Obambulat aliquis, & quidpiam conspicatus, persuadetur à cogitatione, ut id aduertat; at is cogitationem, & non bonæ persuasioni repugnat, seq; auertit. Rursus, inuenit nugis & vanis rumoribus occupatos, persuadetur ut se quoque turba immisceat, & verba pariter inferat; negat id se acturum, & auertit alio propriam voluntatem abscondit. Item, succurrit illi ut coquum adeat, interrogetq; quid paret obsonij, non adit, ac se cohibet. Cernit aliquid in culina, quis illud attulerit sollicitatur interrogare; comprimit appetitum & vocem, & nihil percunctatur. Sicq; dum parua quæque præscindit; sensim quacumque præcidere aduenientia consuescit, & iam summa cum requie nihil præter voluntatem suam se sentit habere: & quidquid factum fuerit, eo ita contentus est, ac si ad vota sua enenisset. Qui enim proprium nihil habet, aut suum; quidquid factum fuerit, id proprium putat. — Aduertere igitur quantum pusillum hoc proficere nos faciat; & propriam abscondere voluntatem, quantum con-

ferat.

*Nota, mul-
res veterum
impassibili-
tatem lau-
dare, eam
intelligeres,
qua sine
passiones
edomita,
vix vi ra-
tioni mole-
sta sine.*

ferat. Neque verò id afferuisse satis habuit, nisi etiam Dosithei cuiusdam discipuli sui exemplo probaret, qui rerum sanctiorum rudis, molliter & delicatè in sæculo viuens, cum se in cœnobium transtulisset, non potuit quidem ille, præ naturali corporis infirmitate, vel ieiunia, vel grauioribus afflictationibus frequentius vsurpare; at breui tamen, ad summam perfectionem peruenit, & cuidam ex sanctissimis uiris, Deo reuelante, visus est in cælesti gloria, inter Diutorum ceteras præcellenti gloria fulgens. erat autem id consecutus, perseuerante, & intentissima suis voluntatibus ac desiderijs obnitendi contentione; quam nemo non potest, etiam imbecillimus afferre, dum tamen anxias eius rei curas, naturæque violentam continuationem, ac spinosas disceptationes caueat.

Quippe quando (vt allato exemplo utar, & rem explicem) coquum de obsonijs interrogandi libido pulsat, si eius qui in animo insidet, quemque mihi sæpè commendauerim, mortificationis amore, voluntati que repugnandi desiderio, me ipse cohibeo, coquum nõ adeo, vel si illi adsum sileo: id ago quod quibus & nullo labore, & nullo fatigationis incommodo possit. At si ea cogitationis curiosa specie animum pulsante, protinus excrucior & contrahor, indignorque adhuc in medio mei uiuere lebusæum, meque, reculis istis & stramineis uinculis illigari; si seridè grandibusque excogitatis & undique corrogatis argumentis id expugnare aggredior, si sæpè & sollicitè ipse mihi in rerum agendarum diurno decursu ingemino, Cauesis, propriam voluntatem (grande nempe malum!) ne audiueris: nõne hoc ineptire est, & in spinas uoluntariè se induere, mentisque aciem, rebus dignioribus acuendam, crebro & molesto tenuissimarum afflictu obtundere?

Quòd si quando, vt assolet, & humilitati tuendæ conducit, si quando igitur cedente ratione, à propria uoluntate victus fuero, cum primùm eam à me cladem acceptam animaduertero, cauendum ubi pusilla eiusmodi res agitur, ne inde me grauius excruciem, ne animos contraham, ne grauiore tristitia angar. ignauus ille miles est qui leuiter perstricta cûte clypeum abijcit, fugam circumspicit; at fortis ille, qui acrior cooritur, subitatioque insultu incurstantem, & leui præda præfidentem hostem, latè fugat, fusumque debellat. Nihil igitur ille lapsus me mouebit, incundèque & alacriter existimabo, inde mihi meæ imbecillitatis argumenta esse sumenda, sperabòque me breui feliciore Marte, diuino comitante præsidio instauraturum prælia, uictorias relaturum.

Nihilne ergo, inquires, me lapsus illi mouebunt? mouebunt, inquam, sed leniter & molliter, ad diligentiorum uigiliam, spem & animos fidentiores. Est enim quod sedulo aduertat, & ad cætera perfectionis adiumenta traducas, uniuersè & generatim uoluntati & desiderio suo sic obsequi, ut uix uilla eorum comprimendorum, rationique subiugandorum cura tangat, non idem sed longè ab eo diuersum esse, quòd cum omni uoluntati à recta ratione non profecta, re-

K

pugnare

pugnare quispiam velit, interdum tamen in re perexigui momenti se vinci sinat: quippe primum illud, nolle se vincere, omnem ad perfectionem viam præcludit; atin nonnullis leuibus vinci & offendere, est fragilitatis humane infirmitatibus teneri, fermeque ad intentiones vigilias excitari, non secus quam qui leuiter in via cespitat, nulla grauiore læsione, id haurit commodi, vt somnum excutiat, acrius circumspectat. Et verò leues offentionculas exaggerare à beneficiis diuinis, multiplicatis inspirationibus, obligationisque illis & peccata affingere, hominum est parùm sanè sententiã & scrupulis agitatorum. Vbi grauiore socordia animus obtorpuerit, alijs est calcaribus ad meliora fodicandus.

Doctr. 5.

Sed nobis ad Dorotheum redeundum est, qui alio loco ait, *Quomodo Dei voluntatem, vel cognoscere, vel querere possumus, cum nobis ipsis credimus, cum proprium appetitum sequimur? Quare Abbas Pastor præclare solitus erat dicere, propriam voluntatem, parietem esse aneum inter Deum & homines. Aduerte animum ad ea quæ dixit. Adiecit quippe rursum; Petra est repercussus, & ex opposito reuerberans diuinam voluntatē. Quam*

Psal. 17.

protinus vt apprehenderit homo, statim ait, In Deo meo transgrediar murum, Deus meus immaculata via eius. quàm præclare dixit! tunc enim intelligit viam Dei nullam habere maculam. Cùm autem non apprehenderit propriam voluntatem, non intelligit viam Dei immaculatam. Sed & aliquanto post, Nihil grauius, inquit, nihil perniciosius quàm seipsum regere. Protexit me Deus, fateor, & semper tutatus est ab hac ruina, & ab hoc periculo. Cùm essem adhuc cum ceteris in cœnobio, reponebam semper omnia apud Abbatem Ioannem senorem, nec aliquando sustinui quidquam facere præter eius voluntatem. Quod si mihi aliquando cogitatis & mens mea suggestisset, dixissetq̃, Quid nunc turbare senem pergas? hoc tibi dicturus est quod ego: iratus in cogitationem huiuscemodi meam, referobam; Anathema tibi: quidquid iudicij est tibi, quidquid discretionis est, quidquid prudentiæ, quidquid intelligentiæ, id tibi à demonibus est. Recta igitur ad patrem statim proficiscebam; sapiusq̃, accidit vt id ipsum mihi senex responderet, quod antè cogitatio mea præmeditata erat. insultabat igitur illa postmodum mihi: Quid ergo: en, vt dixi, est, quid senem importunus perturbasti? Cui ego contrà respondebam; Nunc id tibi bonum est, nunc id tibi fuit à Spiritu sancto: quidquid enim tuum est, omne malum est, à demone, & ab habitu vitioso. Sicq̃, sustinui, numquam cogitationi meæ credere. — quo factum est (credite quod dicam fratres) vt in tanta semper quiete & securitate essem, vt plerumq̃; pœniteret me tanta tranquillitatis. Cùm enim non ignorarem, opus esse nobis per multas tribulationes intrare in regnum calorum, sentiremq̃, me ne vnã quidem afflictionem pati, angebar mirum in modum, fateor, dubius insciusq̃, vnde hæc tanta quietis causa esset. Quod mihi tandem senex aperuit, monuitq̃, ne morerem: dicens, Quicumque sese traderet in Patrum obedientiam, hanc tantam quietem & securitatem necessariò à Deo consequi. Sed hæc ibi. Idemque alijs locis commendans, ait, Cogere te ipsum incunctis

Doctr. 11.

& vincere, & voluntatem tuam in primis abscinde. Si enim consueueris voluntatē propriam amputare, per Christi gratiam & misericordiam acquires, vt omnia sine molestia, sine

con-

controuersia facias, si quisq; omnino tui iuris. Ne optes ad vota tua reseuenire, sed eas velis & optes vt eueniant, & sic in omnibus pacem habes. Præterea de eodem hæc in doctrina 19. referuntur obseruatu dignissima, hisque verbis: Aiebat Abbas Dorotheus eum qui proprii sensus & voluntatis esset, haud vniquam parere posse, vel utilitatibus proximi adherere. Cumq; simus omnes peccatores, non debere nos semper & in cunctis menti nostre credere: obliquam enim regulam etiam ea qua recta sint inflectere & intorquere. Eum verò qui non contemserit mundi gloriam, & corporis quietem, & iustitia denique opinionem, haud posse vniquam propriam voluntatem à se remouere, vel liberari ab ira & tristitia, aut proximo quietem asserre. Dicebat de vnaquaque re libenter se consultare cum proximo, & illius sententia suam accommodare, etiamsi contraria & aduersa videretur. Numquam se, quidquid sibi contigisset, voluisse humano sensu discutere, sed cum pro virtute sua fecisset, omnem postmodum euentum commississe Deo. Eum enim qui non habuerit propriam voluntatem, nihil etiam exterius proprium habere, contentum esse quacumque re, & ita numquam propriam voluntatem facere, neque velle res sibi euenire ad vota, sed eas velle vt eueniant. Ista quidem vir ille, in tradendis de perfectione præceptis accuratus: quæ si probè expensa, animoque impressa fuerint, ad quamplurima valere, vimque suam latius fundere deprehendes.

CAPVT XVI.

De cognitione propriae voluntatis.

TOties repetita propriae voluntatis mentione videor audire postulantem, vt quid sit propria voluntas definiatur: sic enim fiet vt neque in obscuro lateat, & luce palam deprehensa facillè vinci valeat. Dicam igitur, non sicut amentem, vt ex eius descriptione futurum credam, vt aperte cum in rem ventum fuerit noscatur, & nota fugiatur: cauta enim est, & subdolè nouit mentiri speciem, virtutisque tam solet induere habitum, vt ipsa etiam honestate honestior appareat, oculòsq; minùs acutum cernentes, ad scititio splendore præstinguat.

Ceterum vt quid sit propria voluntas definiatur, valet Bernardi audire doctrinam, qui aureo illo quem perscripsit de Deo diligendo libello, quibusdam interdum interiectis, sed his verbis & hoc sensu ait, *Vbi proprietatis, ibi singularitatis. Cui de proprio nihil est, totum profectò quod habet Dei est. Lex ergo Dei immaculata, caritas est, qua non quod sibi vtile est querit, sed quod multis. Caritatem autem dico, substantiam illam diuinam, dicente Ioanne, Deus caritas est. Hæc est lex æterna, creatrix & gubernatrix vniuersitatis. Siquidem in pondere, & mensura, & numero per eam facta sunt vniuersa, & nihil sine lege relinquitur. Tunc autem dixerim quemque sibi fecisse suam legem, quando communi & æterna legi propriam prætulit voluntatem. Perversè utique volens suum imitari creatorem, vt sicut ipse sibi lex, suiq; iuris est, ita is quoque seipsum regeret, & legem sibi suam faceret voluntatem,*

1. Ioan. 4.

tem, graue utiq; & importabile iugum super omnes filios Adam, heu inclinans, & incuruans cervices nostras, adeo ut vita nostra inferno appropinquarit. Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius? quo utique premor, & panè opprimor, ita ut nisi quia Dominus adiuuit me, paulò minùs habitasset in inferno anima mea. Sub hoc onere grauatus gemebat qui dicebat: Quare me posuisti contrarium tibi, & factus sum mihi met ipsi grauis? ubi dixit, Factus sum mihi met ipsi grauis, ostendit quòd lex ipse sibi esset, nec alius hoc quàm sibi ipse fecisset. Quòd autem loquens Deo pramissit, Posuisti me contrarium tibi; Dei se tamen non effugisse legem indicauit. Hoc quippe ad aeternam iustamq; Dei legem pertinuit, ut qui à Deo noluit suauiter regi, pœnaliter à se ipso regeretur: quisque sponte iugum suauis, & onus leue caritatis abiecit, propriae voluntatis onus importabile portaret inuitus. Miro itaque & iusto modo, lex uelut fugitiuum suum, & posuit sibi contrarium, & retinuit subiectum: dum uidelicet nec iniuria, pro meritis, legem euasit, nec tamen cum Deo in sua luce, in sua gloria remansit, subiectus potestati, submotus felicitati. Domine Deus meus, cur non tollis peccatū meum, & quare non auferis iniquitatem meam? ut abiecta graui sarcina propriae voluntatis, sub leui onere caritatis respirem: nec iam seruili timore coërcear, nec mercenaria cupiditate illiciar, sed agar spiritu tuo, spiritu libertatis, quo aguntur filij tui; qui testimonium reddat spiritui meo, quòd & ego sim vnus ex filiis, dum eadem mihi lex fuerit qua & tibi, & sicut tu es, ita & ipse sim in hoc mundo? Ita piè, more suo Bernardus.

E cuius uerbis id omnino præclarum agnoscimus, duo quædam, eorum omnium quæ eueniunt, esse principia, sed inter se quàm maximè pugnantia, adeò ut nulla umquam, vel minima consensione coire possint, voluntatem scilicet diuinam, & voluntatem propriam. Cumque de contrarijs contraria sint asserenda, necessaria rationationis veræ complexione colligemus, ut quando uoluntas diuina omnis boni, perfecti, pulcri, honesti, beatiq; causa, norma, modus, conseruatio est & perfectio; uoluntas propria ex aduerso, omnis mali, peccati, imperfecti, fœdi, inhonesti, summæque ac aeternæ miseræ sit parens, origo, & fons perennè fluens, siue, ut B.P. Ignatij simili utar, pestilens apostema assiduum putorem, & saniem purulentè euomens. Indeque ut diuinæ uoluntati amor, obsequium, laus & gloria debetur, ita propria uoluntas odium, detestationem, ignominiam & omne uituperium meretur: ut in illa adimplenda omnis perfectio, sic in hac refecanda funditusque tollenda certa securitas; in adimplenda & sequenda, certa est pernicies, & in omne uitiorum genus fœda prolapsio. Iam uerò, cum & ipse status Religiosus, & quæ in eo sunt omnia, in id maximè conspirare uideantur, ut imperio omni & potestate uoluntas propria exuatur, Dei uerò sacratissima uoluntas, in omnibus, ubique nullo repugnante dominetur: quòd quid aliud est quàm malorum omnium terriberrimum fontem obstruere, donorum uerò diuinorum, gloriæ, & uitæ, exundaturas catarrhactas aperire? annon uel hinc apertissimè uideamus, quantum nobis à statu Religioso

ligioso præsidij, omnium vitiorum originem auertendo, quantum etiam vtilitatis & felicitatis accedat, propius nos ad boni omnis principium ad-mouendo?

Hinc autem nemo est qui non clarissimè videat, quantopere nobis nostra est voluntas propria cauenda, detestanda, summaque & continua contentione subiuganda. Sed & alteram obseruato rationem quæ ad id acriter mouet: Ita est decernente sapientissima Dei prouidentia factus homo, vt ratione regi, ratione perfici debeat, & quoties à rationis imperio defleat, toties à naturæ suæ præstantia defleat: & quoniam non mente, atque ratione sola constat, sed corpore, sensu, varijsque facultatibus præditus est, quæ magis appetitu & impetu quàm ratione ducuntur, suæque tamen, & subinde præualida vi pollent, cuiusque impulsione in partem alteram, non consulto, non expectato rationis imperio feruntur: inde (neque mirum) contingit, vt sensu vel cupiditate illectis, aut in id iritatis quod rationi verius iudicanti repugnat, quædam in ipso homine ciuilia & intestina bella consurgant, acriterque pugnetur, vt vel (quod turpissimum & belluinum est) cupiditati ac sensui victa ratio seruiat, vel (quod naturæ corruptelæ arduum fecit) se uero rectæ rationis freno, motus & impetus omnes coërceantur. Cùm autem in hac pugna, totius hominis agatur salus, solerter videndum, vt ab illis maximè caueamus, quæ latiore ducerent ruinam, quæque si semel insolescunt, aut victoriæ relata gustu efferantur, neque cicurari, neque domari poterunt. quod ne fiat, constanter & fortiter, animoque peruigili, recidenda in illis est omnis ad euagandum libertas, curandumque, vt nusquam foras impunè, ne quidem ad res optimas, iniussæ, & ratione non præcedente, non eas emittente, procedant: quod si neglexeris, & iniussas idè pererrare siueris, quod nihil mali persecutæ fuerint, concessam libertatem, mox vt propriam vendicabunt, nulloque (quem sibi ponere nesciunt) boni vel mali limite obseruato, quacumque libuerit errabunt, cogerisque serò sequi, quas vltro improuidus emisisti, & non satis refranando roborasti. Sunt quidem in vnoquoque nostrum sensus & facultates variæ, quæ sunt à ratione cohibendæ: & quamquam nulli earum, libera est sui ipsius facultas concedenda, non est tamen pari in omnes, tamque vigili & se uero imperio necessario vtendum. at duæ sunt quibus nihil vquam, ne quidem minimum est dandum, voluntas videlicet & imaginatio seu phantasia, quæ utræque in pariendo, & rationi obsequendo ita continendæ sunt, vt nullam vquam imperandi dulcedinem degustare, cuiusque illecebrosa libidine inescari sinantur.

CAPVT XVII.

Quomodo voluntas propria, & imaginatio frenanda.

ESt vtraque hæc facultas natura sua cæca, alieno ductu regi debet, boni maliq̃ rationes & discrimina haurit aliunde, si verò in aliquam partem vehementius incumbit, impetu fertur, secumq̃ rapit cætera, & eo rapit acrius, quo incitatio fertur impetu: quo fit, vt quoties vel auerso, vel à caligine obscurato mentis oculo bacchantur, miseræ virtutum strages, lugendaq̃ tragædias, ratione de imperij arce deturbata, non secus edant, quam tyranni solent, qui legitimo Regi improviso irruentes, ferro flammâq; omnia deuastant. Itaque nihil est tam nefandum, in quod propria voluntas suo impetu non decurrat. amor impurus, ambitio, superbia, contentio, rixa parua sunt; omne impietatis genus, hæresis, atheismus, vel in illa nidulantur, vel ab ea germinant. Phantasia verò vel imaginatio, id etiam sibi vendicat propriam, vt instando, importunè vigendo, nec vllam quieti certæ partem relinquendo, prudentiæq̃ atque rationis moderationem nullam admittendo, non tantum in singulis appetendis immodica sit, sed, si inualefcere sinitur, certa sit ad insaniam via, & quamdiu vehementius dominari, & nos exagitare sinitur, tamdiu ab omni frugifera occupatione abstractos, vmbri expugnandis, & mormolyciis auertendis fatigatos, insudare inanissimo labore cogat.

Quòd si vel vtraque, vel harum altera, sibi in alicuius animo dominatum vendicari, non potest qui sanari cupit, nisi alieno ductu sanari, dum sic ab eo se regi sinet, vt nullo discrimine, nulla iussionum ratione perpensa, id omne exequi, vel cauere consuefcatur, quod alterius iussu acceperit. Hic enim primus ad sanitatem est gradus, vt quoniam ipsæ se, peruersè volendo, & sapere putando, perdiderrunt, nihil ex se volendo, nihil iudicando, sed se regi sinendo, alienam sapientiam veluti suam paulatim induant: nec enim in alijs tantum, sed in his maxime verissimum est illud, Nisi credideritis, non intelligetis: quem ordinem si nõ obferuas, operam ludis. Videas mihi id genus homines, cum hæc vel illa vt facefcere sinant consulueris, consilij rationem postulare, nõ quidem, aiunt, quasi dubitent, sed vt vniuersè intellecta ratione vt in alijs euentis possint. Tu verò caue credideris, rationemq̃ reddideris, nisi tranquillo iam mente perfruantur: aliàs vbi à te recesserint, continuo plurimis acerratim imaginationibus, vanisq̃ terroribus obruentur, persuadebunturq̃ eam consilij rationem sibi nõ quadrare, quando quidem noui aliquid in eorum imaginationem incurrit, quod illa neutiquam ratione comprehenditur: atque ita non in præsens tantum, sed in futurum quoque eius consilij vtilitate priuaberis. Sin autem eos ratiocinatione,

tionē, & erroris demonstratiōe componere conaberis; fallor, ni falleris: nec enim tua capient. estque in aestimatione, iudicatione, voluntate propria obseruandum, vt ne iritatione vires acquirere sinantur, sed primo in ortu obruantur, & auctoritatis prerogatiua singulari compescantur: ideoque omnis est fugienda contentio & disceptatio, magnaque sunt grauitate cohibenda, nec ipsa, si fieri potest, responsione dignanda. Exemplis declaremus.

Cum ipsa imaginaria vis, turbulentis & obscuris motibus agatur, ferme abs ea oritur vel incitatur quidquid horridum, terrificum, tenebrosum, ac etiam illecebrosum est, veluti subitarij peccati terrores, desperatio, vanæ hæsitationes atque dubitationes, anxie in partem omnem formidines, obligationum votorumque figmenta, implexarum intentionum inuolucra, ambiguitates, captiosaque fallaciæ: quibus vndique circumsepta mens humana, quasi vel quodam inextricabili Mæandro, vel Ægyptijs tenebris deprehensa, miserandum in modum iacet, ignauo lethargo oppressa torpet, nec ad viuificæ lucis radium contuendum tenebratos oculos erigit. quidquid aggreditur peccatum est, dubitat, hæret, cespitat; si nihil aggreditur, vel hanc ipsam cessationem peccatum putat, vel otiosis, imò certè negotiosissimis & periculosissimis angoribus, de Dei iudicijs, de sua salute cruciatur: si pensi diurni partem è sacro officio persoluit, quid dixerit, quid non dixerit, inexhausta sollicitudine, & plusquam Sisyphia reuerlacione perpetuò reuoluit, pari que modo anxie, perturbatè, sine ordine, sine discrimine, cogitatione in vagos timores alienata, suspensè cuncta peragit. Inde paulatim, & iudicandi vis debilior redditur, & omnis rerum sacrarum tractatio amarescit, & ingeminati, nec repressi, imò incitati terrores affligunt. è quibus malis omnibus pronus admodum ad quauis mala maxima lapsus apparatur: quid enim his vicinius est, quam vt sanctarum rerum exercitatione damnata, blandientis & illicientis carnis suaves illecebras amplexetur, à Deo etiam ipso impiè audax auertatur, de que sua salute desperando, in tætram se vitiorum omnium voraginem præcipitem agat: Face-ret sanè, ni potens & misericors Dei dextera, impotentes franaret impetus, cæcòque furori modum poneret.

Sed nostrum est, quoniã ita efferam agnoscimus, seueris eam imperijs cõtere, nec illi vlla in re minima vel cedere, vel credere, quantumcumque in res optimas videatur impellere: cum enim aut naturæ decepticis, aut insidiantis hostis fraude, ex recti nonnumquam suasiōe, auctoritatem captare, firmoque, quo etiam abuti, & ab eo deijci non possit, dominatum firmare teneat; blandæ isti tyrannidis affectatrici obuiam est eundum, omneque quod ab ea nobis obrudetur bonum, hostis donum, & non nisi perniciem inferens habendum est. Protinus igitur vbi eiusmodi vllum imaginationis impetum senseris, imperiosè & integrè animum tuam ad alia conuertito:

ma-

ἐχθρῶν
δωρεῶν
δωρεῶν.

imaginationi, seu imaginosa cogitationi, nihil nega, nihil affirma, sed praeteritam, nullaque responsione dignatam contemne, aliaque non quidem contraria, (facilis enim a contrario in contrarium recursus est) at penitus diuersa, nullamque affinitatem habente, te distine: ex ea que sic electa, sic usurpata, efficitur ut oblectationem animi capias, & certam victoriam consequeris. At, si te quidem aliud, verum respectando & tergiuersando conuerteris, proclive fuerit, ut subito repetita imaginationis procella inuoluaris, & saltem, molesta erit, continuo vellicabit, nec vrgere desinet, nisi omni cessante impetu pacata omnia conticescant, totusque in alium cogitatum abieris.

Faciamus igitur, (quod in re vulgarissima perspicuitatis causa referam) in legendo psalterio vehementer mihi incurfare, Non accedis recto proposito & intentione, Non legisti illum hymnum, istum versum, illud verbum: quid faciam? si haereo, & ambigo, cateruatim eiusmodi infinita occurrent, remque ago perturbatam & confusam, temporique non congruam: ergo pergendum, sed si pergo quasi respectans, insimulque mihi insurrans, Fortè omisi, non omisi, en argumentum vnde certus sum me non omisisse; proculdubio cogitatio instabit, Quid si tamen omisisse, nonne satius esset repetere? ergo, Deum offendes? ecce dubitas, in debito dubio, dubia solutio num sufficit? His & similibus tamdiu vrgabit, donec victus, ad iam lecta recurrauero; iterumque post aliquot lecta, iisdem saepius dubitationum fluctibus fatigabit, tantumque a me impetrabit, ut semper actum agens, nihil agam, & in circuitu ambulans, inani labore frangar, finemque nullum laudabilem consequar. At profectò in expedito fuerat victoria, si, quando id occurtebat, (Non accedis recto proposito, Non legisti illud verbum) inquieta illa instimulatione contemta, nihil penitus in eam intendissem, sed ad sequentia pergendo, psalmis cum animi sensu, veraque pietate coram diuina Maiestate euoluendis incubuissem totus, demumque omnibus magna tranquillitate perlectis, perturbatrici meae imaginationi his verbis victor insultassem; Ita scilicet, tibi si intendissem, precationum mearum cursum importunius abruptis; bene factum, quod non audierim, sed neque audiam, & audiendam te non speres; non te isto honore dignabor. Hoc exemplo rem declarasse sit satis: infinita, sed ex hoc discenda, sunt caetera. Scio quidem in deliciaribus, & castitati aduersis, maxime valere phantasiam, grauique iugo Adami filios premere; at non sunt praesentis argumenti.

Neque verò cum de propria voluntate agerem, imaginatio vel omitti vel potuit tractatione separari, quia vtraque appetendo & vrgendo mouet: sed imaginatio, ut communis est homini cum belluis, inferiora & sensui viciniora sectatur: voluntas verò propria, subtilioribus irretitur, amore sui, ambitione, superbia, inuidia, non sic tamen, quin vel eiusdem corporis contagiosa delectatione victa, vel illecti appetitus imaginatione blandiente persuasa,

vel

vel vitio ad infima præcipitante, sæpè delabatur, captandisque sensuum oblectationibus auidius incumbat. Fit enim plerumque, vt quiuus coortus impetus imaginationem facillè rapiat; imaginatio verò rapta protinus ad se voluntatem potenter trahit; hæc autem si manus victas dederit, profligatum est: & verò nisi comprimatur imaginationis illa vis impotens, vt non perpetuò instare, impugnare, insultare pergar, sensum voluntatem expugnabit: quæ tamen spontè sua longè ad meliora feretur ardentius, si ipsa quoque imaginatio conspiret. tantum vt referat imaginationem posse componere.

Componetur autem (hoc etiam vt obiter dicam) constanter obseruando, vt numquam id quod ipsa suggererit, admittamus, nisi se uero rationis examine probatum, diligentèrque castigatum, vt vix omitti posse constiterit: quòd si qua superfuerit, an id fieri expediat, dubitatio, potius omittendum est, ne quid sibi datum imaginatio vel propria voluntas arrogare possit. Præterea eodem erga illam modo nos gerere conuenit, quo erga cæteras, aut res, aut facultates, quæ naturæ & non cognitionis vi ducuntur: eas enim frequentata cõsuetudine, & nisi in certâ partè sæpè repetito in id quod volumus flectimus, & si perseueranter institerimus, consequemur vt id quod impressimus tanta procliuitate obseruent, parique pertinacitate conseruent, ac si à natura illis inditum fuisset. quod in canibus, equis, animantibus variis, sed & hominum industriis plurimis, notæ promptum est. Similiter igitur, tum imaginationi, tum voluntati propriæ, frequentissimè, apertissimè, fortiter, argumentis affirmatione & imperio conditis, indubitata veritate asserendum, & persuadendum est, bonum illi esse quòd illi nihil credatur, in parendo maximam eius esse beatitatem, summam in imperando miseriam, nihil ipsam vrgerè, nihil acrius postulare debere; tunc illi bellè esse, quando leniter, pacatè, tranquillè præeuntem rationem ponè sequitur, nullòque motus acriores, nisi ex eius imperio exuscitat. hæc persuasio, si suis temporibus, quando mitiores placatioreque resident, blandius inferatur, cureturque vt in intimas earum facultatum medullas penetret, erit instar validissimi aggeris, irruptionem exundaturi impetus refranantis, facietque vt illæ facultates intra suum repressæ alueum lenius fluant, rationisque terminos non egressæ, securè suos etiam ad virtutum impetus commodare possint. At si quando, intumescantibus improuiso fluctibus, aut turbulentiore tentationis vento, vel quassant vel aliunde obices perruperint, cauendum ne qua rima ruinam trahat, pertinacissimè obistendum, fulciendum, instaurandum, obfirmandum istud ipsum; veriores & potentiores, nec supra illarum captum, imò ex earundem turbantium cupiditarum natura pullulantes, blanditias, aut terrores ita intemperando, vt veris ficta, maioribus minor cedant. id enim semper euinci posse, ex eo videtur esse certissimum, quòd nulla, nisi ex virtute rectaque ratione, possit esse vera gloria, vtilitas atque iucunditas, omni que illa, quæ ex peccato, vel aduersante ratione speratur, furtimque interdum decipiente sensu

L

puta-

puratur hauriri, in veram denique ignominiam, damna ingentia, impatibilesque cruciatus abit. ipse etiam sibi torcor est animus peccans, ipsum sibi poena peccatum: aded vt homini, qui voluptuarium sensuum dominatum excusserit, facile sit, occurrenti aduersus rationem appetitui, fucum omnem, fictamque boni personam demere, alienisque nudatum plumis, sua in foeditate ridendum explodendumque proponere. Quod vti tam diligenter & constanter fieret, quam illustrandae roborandaeque rectae rationi valet.

Sed hic dissimulare non possum dubitationem ancipitem, quae multos torquet, fatentes imaginationis & voluntatis propriae impetus retundendos. at qui fiet: etenim ad singula haerere permolestum, ac praeterea, annon saepe imaginationis & voluntatis impulsione, nos ad meliora trahit Deus? Perdifficile quae situm istud est: at breuiter perstringo, ipsamque primo omnium discretionem, virtutum matrem aduoco, quae nunquam negligens, parua tamen modice, maiora diligentius curat. Praesentiam animi discretioni iunctam volo, quae leniter, placide, imperturbate, non anxie, non timide, exorsus, decursus, incrementa, remissiones, iteratas accessiones, fines exitusque rerum oculo vigilante discriminet, caueatque ne qua improuisi affectus caligine tenebescat: haec erit quae leuiculas & persequentes voluntatis propriae, imaginationisque excursiones, & statim primo exortu videbit, & magna facilitate compescet. Vt vero quae a Deo, & quae ab homine sint dignoscamus, id prope vnum sufficit, quod cogitationes hominis vanae sunt, vanitatem & mendacium sapiunt, iactantiam, gloriolam, commoda, voluptates, temporaria, sensuique accepta concupiscunt. At his omnino contraria poscit Deus. Et haec tenus discrimen in aperto est. Quid vero quando ad aultera, sancta, perfecta, etiam importune & supra vires impellimur, aut impellimur tantum, ac nihil eo in impulsu mali animaduertimus? Hic mihi potentissima & rectissima norma haec est, Dominus Deus noster lux est, & tenebrae in eo non sunt vllae: contraque daemon, humani generis hostis, tenebrosus est, & lucis in eo nihil est, & si quando mentitur lucem, lux est quae tenebrosa, fuliginosa & incerta obstrat, tenebrisque confestim densioribus obuoluitur. Itaque obseruabis timores, amores, desideria, & motus omnes qui a Deo sunt, lucis instar penetrare penitissime, fortissime, celerrime, at suauissime: sentitque animus dum illi motui consentit, & quae illi consentit, lucem, quietem, pacem, vim etiam quamdam intine & ad maiora excitantem, & viam rebus perficiendis monstrantem, & mentis oculos clarius aperientem, itaque illustrantem, vt ipsa duce & moderatrice id omne administretur: nihil hic est importunum, praecipitans, anxium, sollicitum, immoderatum, magnificum aut singulare sonans, nihil non viribus corporis, animique imbecillitati praesenti accommodum, sensum tamen atque moderate se erigens, rationis trutinam non expauescens, est instar lucis matutinae quae paulatim tenebras dispellit, augeturque donec pleno die omnia clarescant. At vero
illi

illi ipsi concitiores motus qui ad recta ferri videntur, si à Deo non sunt, mentem deprimunt, anxie inuoluunt, ad verissimas humilitatis, caritatis, castitatis, orationis virtutes ac exercitationes viam præcludunt, caliginem in agendis rebus offundunt, maximeque fiduciam in Deum, ac benè perseuerandi spem infringunt. Omnes igitur inuolutos, obscuros, impacatos, turbidos, moræ omnis tranquillæque disquisitionis impatientes motus elidito, & voluntatis propriæ vel imaginationis & sensus vitiosa germina putato. Atque hæc dicta sufficiant, nec pluribus nunc opus est.

E quibus omnibus iam satis constat cur id vitiosæ voluntatis genus, propria voluntas dicatur, nempe quia eiusmodi vitiosum in res rationi non consentaneas impetum, ipsa sibi sua sponte vendicat, libertate sibi propria prauè abutens, à rectæ rationis, Dei que sui lege ac communione discedens, propriamque, atque adeò peruersam sibi legem se ipsam statuens. Quomadmodum enina quod mihi proprium est, mei solius est: ita propria voluntas est, quæ solas suas cupiditates, non Dei, non rationis rectæ præscripta sequitur. Si quæris cur potius tunc propria dicitur, quam quando consentit Deo, cum vitiosè agens consentiat dæmoni? obseruandus est varius modus: cum enim rectè agit, idèd sic vult agere, quia Deo, rationique rectæ consentire vult, quare à proprietate recedit: at quando dæmoni consentit, non propriè & proximè ipsi dæmoni consentit, nec illi subijci amat, sed blanditias sibi propositas quasi escam cum hamo deuorat, dumque suam in eligenda voluptate libertatem statuere putat, sic iusto Dei iudicio serua dæmonis, serua peccati, quorum pressa tyrannide, tum demum intelligit, quam durum & amarum illi fuerit, Dominum Deum suum, cui seruire regnare est, tam perfidè reliquisse. Gratia Domini nostri Iesu Christi ab hac improbissima tyrannide, nos in æternum liberare dignetur: & verò pro sua clementia id faciet, si vocatione, qua nos vocauit, dignos nos præstare, & ad extremum usque spiritum perseuerando, bonum in ea certamen certare conitamus.